24 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1994 ՇԱԲԱԹ # 183 (686)

Ազգ

Azg
armenian daily

SABCO
OVERSEAS TRADING LTD.
LIMASSOL CENTRE, BLOCK B, SUITE 307, P. O. BOX 6543
TEL +357-5-370962
FAX +357-5-370945
OUR BANKERS: B. E. M. O. BANK, LIMASSOL, CYPRUS; FEDERAL BANK OF THE MIDDLE EAST, LIMASSOL, CYPRUS; BANK OF CYPRUS, LIMASSOL, CYPRUS; HELLENIC BANK, LIMASSOL, CYPRUS
Հայաստանի եւ ԱՊՀ երկրների համար
Կիպրոսի եւ Ռոտերդամի պահեստներից
ՇԱՔԱՐ, ՄԹԵՐՔ, ԽՄԻՉՔ, ԿԱՐԱԳ
ուղիղ հասցեատիրոջը՝ ծովով եւ խոնթարով

ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄ

Մեծ համաձայնագրի ստորագրումը մինչեւ տարեվերջ

Ղարաբաղը ռուս-ամերիկյան գերատեսչական հանդիպման քննարկման հարց

Երեկ «Ազատություն» ռադիոկայանին տրված հարցազրույցում ՌԴ նախագահի հատուկ դեսպան, դեսպան Վ. Կազիմիրովը անդրադառնալով ԵԱՀԽ եւ Ռուսաստանի մրցակցության խնդրին, նշել է, թե այդ մրցակցությունը սկսել է ընդգծվել միայն վերջերս, երբ ԵԱՀԽ-ն Ռուսաստանի կազմակերպած միջոցառումներին զուգահեռ ճիգեր է գործադրել եւ դեռ մեղադրել Ռուսաստանին դրան չմասնակցելու համար: Ըստ Կազիմիրովի, նման դեպքի կրկնության դեպքում հարկ կլինի ԵԱՀԽ հետ որոշ կարգ սահմանելու պահանջ առաջ քաշել կամ հարցն ավելի լայն դնել, որի տակ ինքը հասկանում է անցած երկու տարում ԵԱՀԽ-ի կատարած աշխատանքի հաշվետվությունը: «Թող ներկայացնեն, թե կոնկրետ ինչ արդյունքների են հասել», ասել է նա: Թուրքիայի դերը տարածաշրջան մտցնելու հարցին պատասխանելով՝ Կազիմիրովը միանշանակ հայտարարել է, թե ոչ մի պետության դեր չի կարող մտնել տարածաշրջան, եթե կողմերից մեկը դեմ լինի նման քայլին:

Նա միաժամանակ կարծիք է հայտնել, որ բանակցությունները կվերսկսվեն ՄԱԿ-ում Հայաստանի եւ Ադրբեջանի նախագահների ելույթից հետո, իսկ նախատեսված համաձայնագիրը հնարավոր կլինի ստորագրել մինչեւ տարեվերջ: Մյուս կողմից, շարունակվում է հաջորդ շաբաթ Վաշինգտոնում կայանալիք ռուս-ամերիկյան գերատեսչական հանդիպման նախապատրաստումը: Ըստ «Վաշինգտոն պոստի», օրակարգի գլխավոր հարցերն են. «Հայաստանի ու Ադրբեջանի պատերազմը Լեռնային Ղարաբաղի համար» եւ «Իրավիճակը Ուկրաինայում»: Քլինթոնն արդեն հանդիպել է ՀՀ նախագահ Լ. Տեր-Պետրոսյանին, իսկ հաջորդ շաբաթ բանակցություններ կվարի Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիեւի հետ: ԱՄՆ-ի ներկայացուցիչները նշում են, որ Քլինթոնը կխնդրի Ելցինին օգտագործել իր ազդեցությունը պատերազմին վերջ դնելու համար: Նա միաժամանակ փորձելու է պարզել Ռուսաստանի վերաբերմունքը Ուկրաինայի նոր ղեկավարության նկատմամբ:

ՓԱՍ

ՄԱԿ

Քլինթոն-Ելցին-Ալիեւ-Տեր-Պետրոսյան հանդիպո՞ւմ Նյու Յորքում

«Այսօր Հայաստանի նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը Փարիզի վրայով կմեկնի Նյու Յորք: Սեպտեմբերի 28-ին նախատեսվում է նրա ելույթը ՄԱԿ-ի 49-րդ ընդհանուր ժողովում, որի աշխատանքներին կմասնակցեն նաեւ ԱՊՀ այլ պետությունների ղեկավարներ, այդ թվում Բորիս Ելցինն ու Հեյդար Ալիեւը: Կկայանա՞ արդյոք Քլինթոն-Ելցին-Տեր-Պետրոսյան-Ալիեւ քառակողմ հանդիպում: Այս հարցին նախագահի մամուլի քարտուղարի պաշտոնակատար Լեւոն Զուրաբյանը չկարողացավ պատասխանել, ասելով, թե հայտնի է միայն, թե Հայաստանի նախագահը հանդիպելու է ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Բուտրոս-Ղալիի, Արգենտինայի նախագահի եւ Գերմանիայի արտգործնախարարի հետ: Այլ հանդիպումների մասին, այդ թվում Ալիեւ-Տեր-Պետրոսյան, առայժմ ոչ մի հստակ պայմանավորվածություն չկա: «Չի բացառվում, ասաց նախագահի մամուլի քարտուղարը, թե նման հանդիպումներ լինեն»:

Տես # էջ 2

ԴԱՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾ

Վահան Ավագյանը կդառնա՞ հայկական Դրեյֆուս

ՀԱԿՈԲ ԱՍԱՏՐՅԱՆ

Սեպտեմբեր 23-ին, կեսօրից առաջ Հայաստանի Գերագույն դատարանում սկսվեց ՀՀ նախագահի՝ ազգային անվտանգության հարցերով գլխավոր խորհրդականի նախկին պաշտոնակատար Վահան Ավագյանի դատավարությունը նախագահությամբ Զինավոր Ղուկասյանի: Դատապաշտպանն է հայտնի փաստաբան Ռուբեն Սահակյանը, իսկ պետական մեղադրողը ՀՀ դատախազության ներկայացուցիչ Մարգարյանը: Հիշեցնենք, որ Վահան Ավագյանը մեղադրվում է պետական գաղտնիքի հրապարակման եւ ապօրինի զենք ձեռքափոխելու ու պահելու մեջ:

Դատավարությունից առաջ, առանց համապատասխան որոշում կայացնելու, խուզարկության ենթարկվեցին դատարանի դահլիճ մտնող բոլոր քաղաքացիները, իսկ լրագրողներից ի պահ վերցվեցին ձայնագրիչներն ու ձայներիզները, վկայակոչելով ինչ-որ կարգադրություն: Երբ դատապաշտպան Սահակյանն այս հարցն ուղղեց դատավոր Ղուկասյանին, վերջինս չժխտելով կատարվածը հայտնեց, թե հաջորդ նիստին այդ կարգը կվերանայվի:

Տես # էջ 2

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

Գենադի Զյուգանով. Ստորագրությունների հավաքման օրերի հարց է

ՄՈՍԿՎԱ, 23 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ, ՄՆԱ-ԲԵ, ԻՆՏԵՐՖԱՔՍ: Ռուսաստանի կոմկուսի ղեկավար Գենադի Զյուգանովը մի քանի օրվա հարց համարեց վաղաժամկետ նախագահական ընտրությունների անցկացման համար մեկ միլիոն ստորագրության հավաքումը: Միայն երեկ, Ռուսաստանի 40 շրջանների կուսակցական բաց ժողովներում հավաքվել է 30 հազար ստորագրություն, հայտնեց կոմկուսի ղեկավարն այսօրվա մամուլի ասուլիսում:

Զյուգանովն ասաց, որ կոմկուսի խմբակցությունը պատրաստվում է Պետական դումայի քննարկմանը ներկայացնել մի ամբողջ շարք օրինագծեր, որոնք վերաբերում են մասնավորապես նախագահի եւ վարչակազմի ղեկավարների լիազորություններին: Կոմունիստների ղեկավարի ողջամիտ համաձայն, կոմունիստներն առայժմ մտադիր չեն առաջ քաշել կառավարությանն անվստահություն հայտնելու հարցը: Մենք նախ կպահանջենք կառավարության հաշվետվությունը բյուջեի կատարման մասին եւ նախագահի հաշվետվությունը խորհրդարանի պալատներին իր հղած փետրվարյան ուղերձի դրույթների կատարման մասին, հայտարարեց Զյուգանովը:

■ *Հոկտեմբերի 3–4-ը Սանկտ Պետերբուրգում ԱՊՀ միջխորհրդարանական վեհաժողովի խորհուրդը կանցկացնի ԱՊՀ անդամ երկրների տնտեսական դաշինքի հարցերին նվիրված խորհրդաժողով: Այդ մասին լրագրողներին հայտնեց Ռուսաստանի Դաշնության խորհրդի փոխնախագահ Վալերիան Վիկտորովը:*

ՇՐՋԱՆ

Էլիասոնն Իրանին խնդրեց աջակցել ԵԱՀԽ-ի ու Ռուսաստանի ջանքերին

ԲԱՔՈՒ, 23 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԹՈՒՐԱՆ, ՍՆԱՐԲ: ԵԱՀԽ Մինսկի խմբի նախագահ Յան Էլիասոնն Իրանի ղեկավարությանը խնդրեց աջակցել ՄԱԿ-ի ծավալումով հայ-ադրբեջանական հակամարտության կարգավորման ԵԱՀԽ-ի ու Ռուսաստանի ջանքերին: Այդ խնդրանքն արտահայտվեց սեպտեմբերի 21-ին Թեհրանում, հաղորդում է Իրանի ռադիոն: Իրանի արտգործնախարար Ալի Աքբար Վելայաթիի հետ հանդիպման ժամանակ Էլիասոնն ընդգծեց Իրանի կառուցողական դերը շրջանային ճգնաժամերի, այդ թվում Տաջիկստանի խնդրի կարգավորման մեջ: Էլիասոնն Իրանին կոչ արեց Մինսկի խմբի հետ առավել սերտորեն գործակցել Ղարաբաղում խաղաղության հաստատման նպատակով: «Մեր կարծիքով, շրջանում առկա մի նախագիծ պետք է իրականացվի բոլոր շրջանային երկրների, այդ թվում Իրանի մասնակցությամբ, քանի որ Իրանի ազդեցությունը, համբավը, Հայաստանի եւ Ադրբեջանի հետ լավ կապերը կնպաստեն խաղաղության հաստատման գործին», ասաց Էլիասոնը: Այդ հանդիպման ժամանակ Վելայաթին խոսս արդյունավետ համարեց նոր ու լուրջ ջանքերի գործադրումը Հայաստանի ու Ադրբեջանի տարաձայնությունների հաղթահարման գործում: Միաժամանակ նա ընդգծեց, որ Իրանը պատրաստ է շարունակել ջանքերը խաղաղության հաստատման եւ Ղարաբաղի խնդրի լուծման նպատակով: Ղարաբաղի պատերազմի զոհերին մարդասիրական օգնություն հասցնելու համար ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարի միջնորդությամբ ԵԱՀԽ-ի ու Ռուսաստանի համատեղ խորհրդակցություն հրավիրելու Էլիասոնի առաջարկին ի պատասխան, Վելայաթին նրան կոչ արեց ավելի շատ ջանքեր գործադրել ադրբեջանցի գաղթականներին օգնելու համար:

Իրանցի քաղաքական վերլուծաբանների կարծիքով, Էլիասոնի այցը կարող է Իրանի մասնակցությամբ Ղարաբաղի 6-ամյա պատերազմի ավարտմանն ուղղված նոր ջանքերի սկիզբը դառնալ: Այս հարցում ազդեցիկ բոլոր կողմերն ընդգծում են Իրանի արդյունավետ գործունեությունը: Թեհրանի ռադիոյի կարծիքով, Իրանը կարող է Հայաստանին եւ Ադրբեջանին առաջարկել զինադադարի այնպիսի ուղի, որը կերաշխավորի երկու կողմերի օրինական եւ արդարացի շահերը:

Քուրդ մտավորականները դժգոհ են եւ վրդովված

ԱՐԻՆԱ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

Հայաստանի քրդական համայնքի բազմաթիվ խնդիրներին, ներհամայնքային պառակտմանը, մշակութային կյանքի հիմնահարցերին, քուրդ ժողովրդի ազգային ազատագրական պայքարին էր նվիրված երեկ «Ռյա Թազա» թերթի խմբագրությունում կայացած մամուլի ասուլիսը, որը կազմակերպել էին Հայաստանի քրդական համայնքի ազգային կազմակերպությունները: Բանն այն է, որ ըստ Ալիքե Շարաֆի, Ամարիկե Սարդարի, Կարլենե Չաչանի, Զաւրաբ Իբոյանի եւ այլ ճանաչված քուրդ մտավորականների, այսօր Հայաստանում քրդական համայնքի կյանքը փաստորեն կանգ է առել. մշակույթն ու գրականությունը չեն զարգանում, փակման եզրին է «Ռյա Թազա» թերթը, իսկ համայնքը չի կարող իր հարցերը բարձրացնել խորհրդարանում, քանի որ այնտեղ չունի իր ներկայացուցիչը եւ այլն:

Ինչպես եւ պետք էր սպասել, քուրդ մտավորականներին հուզող հիմնական խնդիրը «եզդի մտացածին ազգ ստեղծելու» միտումն էր, ինչը ելույթ ունեցողների կարծիքով, մեծ վնաս է հասցնում ինչպես քուրդ, այնպես էլ հայ ազգի շահերին:

Տես # էջ 2

ՀԱՄԱՌՈՏ

Պրիմորիե. Տարերքը չի հանդարտվում

ՎԼԱԴԻՎՈՍՏՈԿ, 23 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՌԻԱ ՍԱԼԻՐ: Պրիմորիեում մոլեգնած թայֆունից արդեն այսօր 5 մարդ զոհվել է, 15-ը անհետ կորել, հայտնեց երկրամասի արտակարգ իրավիճակների հանձնաժողովի նախագահ, առաջին փոխնահանգապետ Իգոր Լեբեդինեցը: Նրա խոսքերով, հեղեղման գոտու շրջաններում ապրում է 722 հազար մարդ: Ջրածածկ են եղել 1400 բնակելի տուն եւ հասարակական շենք, 800 կմ ճանապարհ, ջրամբարից կտրվել են 78 ավան եւ գյուղ: Շարքից դուրս է եկել խմելու ջրի մատակարարման 21 համակարգ: Նախորդ կեսօրում արդեն նկատվել են սուր վարակիչ հիվանդությունների դեպքեր: Այսօր մարդկանց փրկելու, պարեն, դեղորայք, հագուստ հասցնելու համար Մոսկվայից Վլադիվոստոկ մեկնեցին արտակարգ իրավիճակների նախարարության մի խումբ փրկարարներ:

«Ողջակիզման» նոր հեղինակ

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 22 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, WSJ: ԱՄՆ արդարադատության բաժանմունքը մեղադրեց Մասաչուսեց նահանգից մի մարդու, որպես Լիտվայում նացիստական գրավման ժամանակ հակահրեական «ողջակիզման» գլխավոր հեղինակներից մեկի: Դատական գործ հարուցվեց մեղադրյալի՝ 87-ամյա Ալեքսանդրաս Լիլեյկիսի դեմ, որը առաջին հերթին ենթակա է ամերիկյան քաղաքացիությունը կորցնելու:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՄՎՖ-ի ներկայացուցիչը կոչ է անում բաց թողնել հացի գները

Միջազգային վալյուտային ֆոնդի կողմից Հայաստանին ֆինանսական աջակցություն կցուցաբերվի, եթե բավարարվի երեք պայման: Այդ մասին նշեց ՄՎՖ-ի Եւրոպական երկրորդ վարչության պետ Ջոն Օդլինգ-Սմին ՀՀ վարչապետի հետ հանդիպման ժամանակ: Պայմանների թվում են. շրջանում խաղաղության հաստատման դրական արդյունքը, տնտեսական վերակառուցման ու զարգացման ծրագրի առկայությունը եւ այն հանգամանքը, որ վճարային հաշվեկշռի դեֆիցիտի ծածկման գործին իր աջակցությունը բերի ոչ միայն ՄՎՖ-ն, այլեւ միջազգային հանրությունը: Ջոն Օդլինգ-Սմին նաեւ նշեց, թե դրամի կայունացման գործում Հայաստանի հաջողությունները այս տարի զգալի են: ՄՎՖ-ի ներկայացուցչի կարծիքով, բյուջեի դեֆիցիտ վերացնելու միջոց կարող է լինել հացի գների ազատ սահմանումը եւ կառավարության կողմից հացի արտադրությանը տրվող լրավճարների դադարեցումը: Միաժամանակ նա նշեց, թե հարկ կլինի ֆինանսական հատուցում տալ բնակչության սոցիալապես առավել խոցելի, անապահով խավերին:

«Դրանով դուք կխուսափեք ամեն անգամ հացի գները բարձրացնելու հետ կապված քաղաքական պայքարից», ասաց նա: Հակառակ դեպքում, եթե պահպանվեն կառավարության կողմից հաստատված գները, ապա հացը անօրինական ճանապարհով կարտահանվի Վրաստան, որն արդեն ազատականացված է հայտարարել, եւ գուցե նաեւ Ադրբեջան, որտեղ ներկայումս քննարկվում են հացի գների բացթողման հարցերը:

Գազի հոսքը կրկին դադարեցվեց առայժմ անհայտ պատճառով

Երեկ, ժամը 12.00-ին, կրկին դադարեցվեց հանրապետություն մուտք գործող գազի հոսքը: Ինչպես մեր թղթակցին հայտնեց ՀՀ վարչապետի մամուլի քարտուղար Վլադիմիր Մանոյանը, գազի հոսքը դադարեցվեց նաեւ դեպի Վրաստան եւ Ադրբեջան: Ժամը 18.00-ի դրությամբ, պատճառների մասին դեռեւս ոչինչ հայտնի չէր: Նախնական վարկածներ կան, թե գազի հոսքը դադարեցվել է Ուզբեկստանի տարածքում:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

տեղական

ՄԱԿ

Քլինթոն-Ելցին-Տեր-Պետրոսյան-Ալիեւ հանդիպո՞ւմ

Սկիզբը էջ 1

Լեւոն Զուրաբյանը չկարողացավ պատասխանել նաեւ այն հարցին, թե կոնկրետ ի՞նչ խնդիրներ է արծարծելու նախագահ Տեր-Պետրոսյանը ՄԱԿ-ում կայանալիք իր ելույթի ընթացքում:

«Ներողություն եմ խնդրում, որ չկարողացա բավարարել ձեր ծարավը», ասաց նա: Այն հարցին, թե Հայաստանն ինչպե՞ս է վերաբերվում Թուրքիայի արտգործնախարար Մյումթազ Սոյսալի այն հայտարարությանը, ըստ որի հայ-ադրբեջանական հակամարտության հարցը պետք է մտցնել ՄԱԿ-ի 49-րդ ընդհանուր ժողովի օրակարգ, Լեւոն Զուրաբյանը պատասխանեց, թե ավելի ճիշտ կլիներ այդ հարցով դիմել ՄԱԿ-ում Հայաստանի ներկայացուցիչ Ալեքսանդր Արզումանյանին, իսկ իր կարծիքով, Հայաստանը այդ հարցը քննարկելու կարիք չի տեսնում եւ նմանատիպ որեւէ նախաձեռնությամբ հանդես չի գալու: Հայտնի դարձավ նաեւ, որ Բոստոն-Ղարիբ մի ճաշկերույթ է տալու, հրավիրելով 20 պետությունների նախագահների: Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին այցի ընթացքում ուղեկցելու են արտգործնախարար Վահան Փափազյանը, նախագահի աշխատակազմի ղեկավար Շահեն Կարամանուկյանը եւ այլք: Անդրադառնալով Սերժ Սարգսյանի կողմից իշխանության փոփոխության կանխատեսմանը, Լեւոն Զուրաբյանը նշեց, թե այդ կանխատեսումը փայլուն էր կատարված, բայց վերաբերում էր ոչ թե Հայաստանին, այլ Չեչնիային: Այն հարցին, թե փայլուն կանխատեսումներ անող Սերժ Սարգսյանին նախագահը չի՞ պատրաստվում կրկին հրավիրել իր աշխատակազմ, Լեւոն Զուրաբյանը պատասխանեց, թե Սերժ Սարգսյանի կանխատեսումները հրապարակվում են, այնպես որ ազատորեն կարելի է դրանցից օգտվել: Մամուլի քարտուղարը նաեւ հայտնեց, թե ինքը պատրաստվում է արձակուրդ գնալ: Ա. Հ.

Սկիզբը էջ 1

Մինչդեռ Հայաստանի արոտ պետական երջաններ, ըստ որն Շարաֆի, աջակցում են դրան: Որպես ապացույց ներկայացվող հիմնական փաստերը հետեւյալն են. որդական ռադիոժամը նախկին 90 րոպեից կրճատվել է մինչեւ 45 րոպե, ստեղծվել է նաեւ եզդիական ռադիոժամ, որը նույն լեզվով նույն լուրերն է հաղորդում, հանձնարարվել է կազմել եզդիերեն դասագիրք (քուրդ մտավորականները դիմում «Խորհրդային տարիներին կառավարության դռները միշտ բաց էին մեր առջեւ, ասում է որն. Չաչանին: Իսկ հիմա արդեն երրորդ տարին է, ինչ մեր ձայնը պարզապես չեն լսում: Մենք հասկանում ենք, որ ծանր ժամանակներ են, բայց բոլոր դեպքերում իշխանությունները կարող էին գոնե փոքր-ինչ ուշադրություն դարձնել մեր խնդիրներին»: Քուրդ մտավորականներն այն կարծիքին են, որ անհրաժեշտ է փոփոխություններ մտցնել ընտրություններ

ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐ

Քուրդ մտավորականները դժգոհ են եւ վրդովված

են, թե այդպիսի լեզու գոյություն չունի), Թալինցի անվան ուսումնարանում բացվել է եզդիական բաժին եւ այլն: Մինչդեռ քրդական համայնքի ներկայացուցիչներն այն կարծիքին են, թե պետությունը պետք է «վերջ դնի մի խումբ մարդկանց ձեռնարկած այս սադրանքներին» եւ պարզապես «իր տեղը դնի» նրանց:

Իհարկե, կարելի է մեղադրել նաեւ պետությանը: Սակայն ավելի ճիշտ չի՞ լինի արդյոք, երբ համայնքն ինքը լուծի իր ազգության: Քուրդ մտավորականներն այն կարծիքին են, թե այդպիսի խնդիր չկա, քանի որ իրենք վերջերս եղել են Հայաստանի 22 քրդաբնակ գյուղերում, անցկացրել ժողովներ, ընտրել 21 պատգամավորներ, որոնք առաջիկայում պետք է մասնակցեն Մոսկվայում կայանալիք ԱՊՀ երկրների քրդերի համագումարին, եւ բոլոր այդ հանդիպումների ժամանակ չի եղել մեկը, որը չընդունի իրենց մտերը: Ինչ վերաբերում է պետության միջամտությանը ներհամայնքային կյանքին, ապա միանշանակ է, որ պետությունը պետք է աջակցի քրդերեն դասագրքերի, պարբերականների հրատարակությանը եւ այլն: րի մասին օրենքում եւ ստեղծել ազգային ընտրական օկրուգ, որպեսզի քրդերն անպայման իրենց ներկայացուցիչն ունենան խորհրդարանում:

Հայաստանի քրդական համայնքի խնդիրներից մեկն էլ քուրդ ժողովրդի ազգային-ազատագրական պայքարին աջակցելն է: «Թուրքիայի ֆաշիստական վարչակարգը ոչնչացնում է 20 մլն. քրդերի իրավունքները. նրանց պայքարը ներկայացնում որպես ահաբեկչություն, ասում են քուրդ մտավորականները: Անցած տարիների ընթացքում Թուրքիայում ոչնչացվել են 8000 քուրդ գյուղեր եւ 7000 խաղաղ մարդիկ. 2000 գյուղ, կամ մոտ 2 մլն. տեղահանվածներ: Սակայն քրդական պայքարն ընդլայնվում է: Այսօր կռվում են 35 հազար քուրդ պարտիզաններ, կան 20 հազար պահեստայիններ: Մենք պատրաստ ենք ամեն կերպ աջակցել քրդական պայքարին»:

Այդ ամենը բնական է եւ հասկանալի: Սակայն ներհամայնքային խնդիրները մնում են չլուծված, եւ մենք այնուամենայնիվ կարծում ենք, որ համայնքն ինքը կլուծի իր ներքին խնդիրները չսպասելով պետության միջամտությանը:

ԴԱՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾ

Վահան Ավագյանը կդառնա՞ հայկական Դրեյֆուս

Սկիզբը էջ 1

Մեխանիկական կարգային հարցերի պարզաբանումից հետո, դատավորը Վահան Ավագյանին հարցրեց, թե վերջինս բացարկ ներկայացնո՞ւմ է դատարանի այդ կազմին, թե ոչ: Վերջինս պատասխանեց, որ այդ հարցին միայն կարող է պատասխանել իր դատապաշտպանին հետաքրքրող մի շարք հարցերի պարզաբանումից հետո: Չայնը տվեց դատապաշտպանին, որն իր հերթին ասաց, թե պետք է նախ հետ վերադարձվի Վահան Ավագյանի օրագիրը, ինչի հետ դատավորը համաձայնեց եւ պատրաստակամություն հայտնեց օրագիրը ցանկացած պահի վերադարձնել: Այնուհետեւ, քանի որ դատավորի հայտարարության համաձայն, դատավարության պետական գաղտնիքի հրապարակման մասը պետք է անցնի փակ, իսկ մյուսը՝ բաց, ապա Ռուբեն Սահակյանը պահանջեց, որպեսզի իրեն նույնպես հնարավորություն տրվի ծանոթանալու համակարգչային երիզների բովանդակությանը, որպեսզի լիովին կարողանա իրականացնել դատապաշտպանի իր պարտականությունները: Դատավորը այս հարցում նույնպես որեւէ դիմադրություն ցույց չտվեց, ասելով, որ այդ հարցը կքննարկվի:

Մյուս կարեւոր հարցը, որ բարձրացրեց դատապաշտպանը, այն էր, թե արդյոք այդ հարցի լսումների ժամանակ հրապարակված փաստերից հետո Վահան Ավագյանը չի՞ մեղադրվի պետական գաղտնիքի հրապարակման մեջ: Դատավորը նշեց, թե դատարանի համապատասխան որոշման դեպքում չի մեղադրվի: Դատապաշտպանը պահանջեց նաեւ, որ որպես վկաներ կանչվեն նաեւ ՀՀ նախագահի աշխատակազմի ղեկավար Շահեն Կարամանուկյանն ու ԱԱՊՎ-ի նախկին պետ Դավիթ Շահնազարյանը, որոնք տեղյակ են եղել, որ Վահան Ավագյանի մոտ գտնվող զենքը նվիրել է Սիրիայի հակահետախուզության ղեկավար Ալի Դուբան: Պետական մեղադրողն իր հերթին դեմ արտահայտվեց պետական գաղտնիք պարունակող դատական նիստերին հասարակական պաշտպանների մասնակցությանը:

Այսուհետ կողմերից որեւէ մեկը բացարկ չհայտարարեց, իսկ դատական նիստը հետաձգվեց մինչեւ երկուշաբթի: Սակայն արդեն իսկ գնահատականներ տրվեցին, թե դատարանը եւ դատախազը անաչառ չեն: Այդ մասին իր ելույթում նշեց եւ դատապաշտպան Ռուբեն Սահակյանը, միաժամանակ նշելով, թե այնուամենայնիվ բացարկ չեն հայտարարում, եւ ՀՀ նախագահի ազգային անվտանգության գծով նախկին գլխավոր խորհրդական Սերժ Սարգսյանը, որ նիստի ավարտից հետո ասաց, թե քաղաքական պատվերի պահը առկա է, եւ ինչ-որ մի պահից անշուշտ փորձեր կարվեն փակել այս դատավարությունը:

Ի դեպ, դատական նիստից առաջ լրագրողներին բաժանվեց հոգեհարազատ ժողովուրդների կոնգրեսի պատասխանատու քարտուղար Օլեգ Չիգաջի հայտարարությունը, ուր մասնավորապես ասվում է, թե ստեղծված իրավիճակում միակ ելքը «Ավագյանի գործի» դադարեցումն է, ինչը կօգնի գործնական երկխոսություն սկսել ընդդիմության հետ՝ հանրապետությունում քաղաքացիական համաձայնության հասնելու նպատակով:

ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

Նոր անձնագրերի զանգվածային հանձնումը հունվարի 1-ից

ԵՐԵՎԱՆ, 23 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: 1995 թվի հունվարի 1-ից հանրապետությունում կսկսվի բոլոր քաղաքացիներին նոր անձնագրեր հանձնելու գործընթացը: Ինչպես տեղեկացրին ՀՀ ՆԳ նախարարությունից, այժմ նոր անձնագրերի հանձնումը իրականացվում է մայրաքաղաքի առանձին շրջաններում, ընդ որում, նոր անձնագրեր առայժմ առաջնահերթ տրվում են անձնագրային տարիքի հասած քաղաքացիներին: Այս աշխատանքը կատարվում է մեքենայացված համակարգի օգնությամբ, եւ կան որոշակի տեխնիկական դժվարություններ, մասնավորապես այդ համակարգերը շրջաններ տեղափոխելու ու տեղադրելու հարցում:

Նոր անձնագրերի հանձնումը նախատեսվում է ավարտել երկու տարում: ՀՀ քաղաքացու անձնագիր կստանա մոտ 1 մլն. 700 հազար մարդ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Նախկին արտգործնախարարը նոր կենտրոն է բացում

Ռազմավարական եւ ազգային հետազոտությունների հայկական կենտրոնի ստեղծման աշխատանքները նախկին արտգործնախարար Րաֆֆի Հովհաննիսյանը ձեռնարկեց իր հրաժարականից անմիջապես հետո: Մոտ երկու տարվա նախապատրաստական աշխատանքից հետո, քաղաքական հետազոտությունների անկախ կենտրոնն սկսեց իր աշխատանքը: Կենտրոնը նորաստեղծ հայկական պետականության կայացման եւ հայ ժողովրդի ազգային իղձերի իրականացմանը ծառայելու կոչված հաստատություն է, ասում են հիմնադիրները: Այն հանգամանքը լուծումներ պետք է առաջարկի Հայաստանի եւ հայ ժողովրդի առջեւ ծառացած ներքին ու արտաքին քաղաքականության ընթացիկ եւ հեռանկարային խնդիրների վերաբերյալ, ընդգրկելով նաեւ կառավարման, տնտեսության, բնապահպանության, գիտության եւ մշակույթի ոլորտները:

Նման կենտրոններ գործում են աշխարհի շատ երկրներում, հիմնականում փայլելով պետական հովանավորություն: Րաֆֆի Հովհաննիսյանը նույնպես չունի կրկնօրինակել որեւէ երկրի փորձը, հատկապես նկատի ունենալով, որ Հայաստանում պայմաններն այլ են, այստեղ դեռեւս պետք է հաղթահարվեն մի շարք խոչընդոտներ, ազգային ծրագիր ստեղծելու համար անհրաժեշտ միջավայր ստեղծելի, որ այլ հայացքների նկատմամբ անհանդուրժողականության փոխարեն առկայծի տարբեր մոտեցումների համադրված ծրագիր կազմելու քաղաքականությունը:

«Մենք պետք է փորձենք բազմակողմանի հղկված, մշակված քաղաքականության ապրելակերպին ու- [illegible] րին, կուսակցություններին, Սփյուռքի ու Ղարաբաղի համապատասխան կառույցներին», ասում է կենտրոնի տնօրեն Րաֆֆի Հովհաննիսյանը: Սակայն նա նաեւ համոզված է, որ ազգային ռազմավարության ստեղծումը մեկ օրվա գործ չէ, ոչ էլ մեկ կազմակերպության: Այդ ծրագրի շուրջ պետք է համախմբվեն հասարակության բոլոր կարող ուժերը, թե իշխանությունները, թե ընդդիմությունը եւ թե ժողովուրդը, օգտագործվի Սփյուռքի մտավոր եւ նյութական ներուժը:

Պետականության կայացման ընթացքին զուգահեռ, քաղաքական հասունության նոր աստիճանի հասնելու դեպքում հնարավոր է, որ Իրանի, Հունաստանի, Եգիպտոսի, ԱՄՆ-ի նմանատիպ հաստատությունների նման Ռազմավարական եւ ազգային հետազոտությունների հայկական կենտրոնը դառնա պետական եւ ազգային շահերի գերկառավարական կենտրոն: Այսինքն, անկախ նրանից, թե ո՞վ կլինի Հայաստանում իշխանության գլուխ, կենտրոնը կնպաստի պետականության կայացմանը: Կենտրոնի հիմնական լսարանը կլինի հասարակությունը: Կատարված աշխատանքները կտրամադրվեն մամուլին, քաղաքական վերլուծությունները կհրապարակվեն առանձին բյուլետենով, որը կտրվի ինչպես պետական մարմիններին, այնպես էլ օտարերկրյա դեսպանություններին:

Կերպարվեստի նաեւ հասարակական [illegible] Կենտրոնի աշխատակիցների եւ հրավիրված մասնագետների աշխատությունները կիրառական կիրառական գրքույկների առանձին մասնաշարով: Այս ամենը թույլ կտա վերլուծելու եւ կողմնորոշվելու, թե 21-րդ դարի նախաշեմին ինչպիսի՞ն կլինի Հայաստանի դերը տարածաշրջանում: Րաֆֆի Հովհաննիսյանը համոզված է, որ Հայաստանը կարող է դառնալ Միջին Արեւելքը, Անդրկովկասը եւ ԱՊՀ-ն միացնող օղակ եւ ստանձնել ստրատեգիական նշանակություն ունեցող դեր:

Սակայն դրա համար այսօր-արդեն պետք է հետեւել եւ կշռադատված քաղաքականություն վարել, այսինքն, մինչեւ հիմա Հայաստանը զնացել է հիմնականում դեպքերի ետեւից, ասում է նա, եւ երբ տարբեր դասընթացներով եղել են բազմաթիվ ներ, ապա այդ դասընթացներից մեկն էլ եղել է բազմակողմանի տեղեկությունների պակասը: Ուստի կենտրոնի հիմնական նպատակներից մեկն էլ այն է լինելու, որ համակարգի եւ վերլուծի իրանական, թուրքական, ամերիկյան, անգլիական, ֆրանսիական, արաբական, գերմանական մամուլը: Արտասահմանյան կապի միջոցով կենտրոնը կհետեւի 22 միջազգային հեռուստատեսային ծրագրերի եւ մամուլի հաղորդումներին, համակարգչային ցանցի միջոցով կստացվեն միջազգային տարբեր գրադարաններում առկա մեր երկրին վերաբերող նյութեր:

Ձեռնարկային պայմանագրության [illegible] կենտրոնը ստացել է մոտ 500 անձնագրից եւ ընկերություններից, [illegible]

է Լիբանի հիմնարկի նախագահ Քըրք Քրքորյանը: Թերեւս անհրաժեշտ տարածքային եւ ֆինանսական աջակցության բացակայության պատճառով է, որ կենտրոնն առայժմ չի կարող ընդունել մի քանի տասնյակ անհրաժեշտ մասնագետներ: Կենտրոնի հետազոտությունների գծով փոխտնօրենն է մեր ընթերցողներին ծանոթ քաղաքական մեկնաբան, նախկին «Հայաստան-Միջին Արեւելք» վերլուծական կենտրոնի ղեկավար Տիգրան Հայրապետյանը, աշխատակիցներ են նույն կենտրոնի եւ մեր թերթի նախկին հայտնի մեկնաբաններ Էմմա Բեգիջանյանն ու Հակոբ Չաքրյանը: Տիգրան Հայրապետյանի ասելով, ներկա կենտրոնը նախկին նմանատիպ երկու կենտրոնների տրամաբանական շարունակությունն է, որը նպատակ ունի շարունակել քաղաքական եւ միջազգային հետազոտությունների կենտրոնի սկսած աշխատանքը, սակայն այս անգամ ավելի կայուն հիմքերի վրա, քանի որ այն ղեկավարում է նախկին արտգործնախարար Րաֆֆի Հովհաննիսյանը: Առայժմ կենտրոնում կաշխատեն սակավ փորձառու մասնագետներ, սակայն արտահաստիքային ըղբանգներ թիվն ավելի շատ կլինի: Արտասահմանյան ժամանակակից տեխնիկայով հագեցած, նաեւ կով հարդարված եւ ձեւավորված կենտրոնի արտաքին տեսքն ու արդեն իսկ նախաձեռնած ծրագրերը տպավորիչ են: Հավատանք, որ կենտրոնի տված արդյունքներն էլ կլինեն նույնքան արդյունավետ, որքան նրա առաջնահերթ խնդիրը, այն է, հայ ժողովրդի շահերի պաշտպանության տեսական եւ գործնական հիմքերի ապահովումը, որին կոչված պետք է լինեն անկախ մտավորականության կայացումը: [illegible]

[illegible]

■ *Շարունակվում է մարդասիրական օգնության առաքումը Հայաստան: ՀՀ մաքսային տվյալներով, այս տարվա հունվար-օգոստոս ամիսներին իբրեւ մարդասիրական օգնություն հանրապետություն է մտել 27921 տոննա բեռ, որից ներմուծվել 25081 տոննա (այդ թվում ալյուր՝ 3263 տ, բրինձ՝ 640 տ, կենդանական յուղ՝ 3791 տ, կաթի փոշի՝ 1540 տ, մանկական սնունդ՝ 822 տ, ցորենի սերմացու՝ 1300 տ), դեղորայք եւ բժշկական սարքավորում՝ 643 տ, մազութ՝ 1387 տ, այլ բեռներ՝ 810 տ: Բացի դրանից, նույն ժամանակահատվածում հանրապետություն է ներկրվել 25690 տ կերոսին, որ տրամադրել է ԱՄՆ-ի կառավարությունը: Տարվա ընթացքում մարդասիրական օգնություն ստացվել է հիմնականում ԱՄՆ-ից՝ 17398 տ, Հոլանդիայից՝ 2894 տ, Շվեյցարիայից՝ 733 տ, Ֆրանսիայից՝ 474 տ, Գերմանիայից՝ 374 տ, Իտալիայից՝ 228 տ եւ այլ երկրներից:* ՓԱՍՏ

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության Դ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 562941, AT&T (7 8852) 151065
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / 529221
Տնօրեն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863
A STYLE համակարգչային ծառայություն / 581841
Apple Macintosh
Համակարգչային սարքավորում «Ազգ» թերթի
Azg
armenian daily
LIBERAL DEMOCRATIC NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ՇՐՋԱՆ ԱՌԱՋ

Ռուս ժողովրդի խեղկատակ հայրենասերների շարժումը դրսեւորվում մեծ ուժ է, որը ինքն կարող է վերածնել Ռուսաստանը որպես կայսրություն ու բարգավաճ երկիր: Բայց այդ ուժը կարելի է օգտագործել նաեւ ի վնաս Ռուսաստանի, ինչին այժմ փորձում են անել նրանց սնուցողները, ովքեր երկիրը ներքաշեցին պատմության մեջ աննախադեպ համընդհանուր աղետի:

Ռուսաստանի Դաշնության ընդդիմադիր ճամբարի ուժերից մեկը երկրի կոմունիստական կուսակցությունն է Գենադի Զյուգանովի գլխավորությամբ: Դա ուժեղ եւ գործունյա կազմակերպություն է, որն ստեղծվեց 1993 թ. սկզբներին, ավելի վաղ կազմալուծված ԽՄԿԿ-ի հիմքի վրա: Սակայն այդ կազմակերպությունը ԽՄԿԿ-ի հետ նույնում դասական սահմաններում Ռուսաստանը վերականգնելու կարգախոսով: Ամենայն հավանականությամբ դա դեմ է նաեւ նախկին ԽՍՀՄ գոյատեւած Ֆինլանդիայի եւ Լեհաստան:

Այդ ուժերի կազմակերպած հանրահավաքները ցույց են տալիս, որ նախկին կայսրությունում իրենց իսկ ստեղծած աղետալի վիճակով նեոբոլշեւիկներն ուզում են կազմակերպել նոր Հոկտեմբեր: Անփոփոխ սոր մղումների հմուտ օգտագործման գործում բոլշեւիկներին երբեք ոչոք չի գերազանցել: Այո, թող երեւույթին այժմ Ռուսաստանում շատ ավելի բարենպաստ հիմք է ստեղծված, քան 1917 թ. հոկտեմբերին «ռուսացիչների» իշխանության գլուխ անցնելու նախօրեին:

Նեոբոլշեւիկների հանրահավաքները մեր կարծիքով ոչ թե հոխուռն, սոսյան, մշակույթի տապանգավոր ու անկեղծ գործիչների մասին: Ինձ աղեբացրեց նաեւ այն, որ բոլոր ելույթ ունեցողներն իրենց ելույթները զարդարում էին հալածյալ բանաստեղծ Եղիշե Չարենցի, «անհանուն» Պարույր Սեւակի երկերից առնված հատվածներով: Հիրավի շատ կարճ է կոմունիստների հիշողությունը: Իսկ գուցե մենք մեղավոր ենք այն բանում, որ նրանք ուզում են մոռանալ այն ամենը, ինչ գործել են շուրջ 70 տարի:

Հիշյալ կարգախոսները միանգամայն օրինական կերպով զարդարում են կոմունիստական-հայրենասիրական ուժերի հանրահավաքներն ու ժողովները: Այդ կարգախոսների մեջ հանգիստ կարելի է տեսնել նաեւ այնպիսիները, որոնք ուղղված են Ռուսաստանում առկա դեմոկրատական ու հումանիստական կարգերի դեմ:

ՄԵԿՆԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ռուսաստան. Նոր «հայրենասերներ»

նացնելը նույնպես անհեթեթ կլիներ: Քաղաքական կողմնորոշումն այլեւս չի կարելի համարել կոմունիստական, քանի որ սկսում է զգացվել նաեւ այսպես կոչված «հայրենասիրությունը»: Հենց մեծ թվակազմը եւ հասարակության մեջ ճնշման ժամանակների հանդեպ գոյություն ունեցող կարոտաղձությունն են բոլոր տալիս բարենպաստ կանխատեսում անել նեոկոմունիստների համար, ի դեմս ոչ միայն Ռուսաստանում, այլեւ նախկին ԽՍՀՄ բոլոր հանրապետություններում:

Պետդումայում ներկայացված նեոկոմունիստները ուզում են «երրորդ ուղու» օգտին, որը ենթադրում է լիակատար վերադարձ դեպի պլանային-բաշխիչ տնտեսություն: «Բարեփոխումների ընթացքի արմատական [illegible] փոփոխման» կարգախոսով նրանց է հարում պահպանողական կողմնորոշում ունեցող կուսակցությունների ու կազմակերպությունների մի մասը:

1917 թ. հոկտեմբերին բոլշեւիկները իշխանությանը տիրացան ինտերնացիոնալիզմի դրոշով ու կարգախոսներով: Ներկայումս նեոբոլշեւիկները ուզում են իշխանության հասնել մեծապետական ազգայնամոլության դրոշով, դիտավորյալ ազգայնական ծայրահեղականության դաստիարակ արձագանք հարուցելով ինչպես Ռուսաստանի, այնպես էլ ԱՊՀ մյուս երկրների ոչ ռուս ժողովուրդների մեջ, որպեսզի ազգամիջյան պատերազմի խառնաշփոթ առաջացնեն իրենց համար դեպի իշխանություն, այն է խորհրդային իշխանություն:

Այս առնչությամբ Մոսկվայում քաղաքացիական ու հայրենասիրական ուժերի շարժման ժողովներում [illegible]ար ազդանշաններ են հնչում այլ կազմակերպված բնույթ ունեն: Եւ այստեղ դարձյալ առկա է «հավերժ կենդանի» Լենինը, որը կուսակցությունը առաջնորդում էր ժողովրդավարության պայմաններում օրինական աշխատանքը փոխարինել ժողովրդավարության դեմ ուղղված ընդհատակյա աշխատանքի հետ: Կուսակցությունը միշտ հավատարիմ է մնացել այդ սկզբունքին:

Սակայն կուսակցության կազմալուծումից հետո կուսակցությունը ոչ թե տրոհվեց, այլ շարունակում է գործել, ընդհատակից ղեկավարելով այսպես կոչված հասարակական կազմակերպությունները, այդ թվում նաեւ այնպիսիները, ինչպիսիք են Ժիրինովսկու կազմակերպությունը եւ բազմաթիվ կոմունիստական կազմակերպությունները, որոնց գործունեությունները իբր կասեցվել են, բայց որոնք շատ լարված աշխատում են թե ընդհատակյա կարգով եւ թե բացահայտորեն («Ազատություն» ռադիոկայան):

Դարձյալ այդ փակ կուսակցությունը ձեռնում է ուղղամտորեն, առաջ քաշում գրեթե նույն կարգախոսները, որոնք կային 1917 թ. հոկտեմբերի նախօրեին. «Ամբողջ իշխանությունը խորհուրդներին», «Կորչի կապիտալիզմը», «Հանուն համընդհանուր քաղաքական գործադուլի»:

Կարգախոսների առումով այնքան էլ յուրօրինակ չեն նաեւ Հայաստանի կոմունիստները: 1994 թ. մայիսմեկյան հանրահավաքում ի հայտ եկած կարգախոսների «ծաղկեփնջից» հիշում եմ մեկը՝ «Պարոնայք, ժամանակն է «հայրյա» Փարիզ»: Դա յափշտակող զավեշտական է, ինչպես եւ շատ բան է հիշեցնում հարյուրամյա հալածված. Մի բիր ավետված եւ տան չպարծած գի-

Օրինակ, նրանց խորհրդային Միությունը վերականգնելու կոչը: Հայ կոմունիստները չկարողացան մինչեւ վերջ շրջանցել անկախության փուլը եւ առաջ են քաշում նախկին ԽՍՀՄ հանրապետությունների համադաշնակցային միավորման գաղափարը: Նրանց «հայրենասիրության» ճակատագիրը սահմանափակված է դրանով: Նրանք դարձյալ հիշեցնում են ճնշման «լավ» ժամանակների հմայքները, հայրենասերն վերականգնում են իրենց շատ նվազած շարքերը, որտեղ կարելի է տեսնել մեր հայրերին, պապերին, տատերին, որոնց անհնար է չսիրել, եւ դրա հետ մեկտեղ համաձայնելու համար հիմքեր եւս չկան: ԽՍՀՄ-ը վերականգնելու կոչը արդեն ինքնին այնպիսի կարգախոս է, որն ուղղված է Ռուսաստանի ժողովրդավարական կարգերի եւ ԱՊՀ անկախ պետությունների դեմ: Նման կոչերի համար դատապարտում են աշխարհի ամեն մի պետության մեջ: Սակայն Բորիս Ելցինի «բարեհոգի» ժողովրդավարությունը գործում է այնպես, ինչպես գործում էր 1917 թ. Կերենսկին բոլշեւիկների դեմ:

Ինչո՞ւ: Որովհետեւ 1991 թ. օգոստոսին հենց Ելցինի իշխանության գլուխ անցնելը դեռեւս հեղափոխություն չէր այդ տերմինի փաստական իմաստով: Տեղի ունեցավ կառավարության փոփոխում Գորբաչովի վերակառուցման շրջանակներում («Ազատություն» ռադիոկայան):

Չէ որ զավեշտալի չէ, որ ռուս վերանվանումներով հանդերձ գործում է միեւնույն պետական մեքենան գրեթե նույն կադրերով: Իսկ կադրերը վճռում են ամեն ինչ:

ՌՈԶԱ ԳԱԲՐԻԵԼՅԱՆ,
Պատմագիտության թեկնածու

ՀԱՄԱՌՈՏ

Վրացիները բռնապետություն են ուզում

ԹԲԻԼԻՍԻ, 23 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՍՆԱՐԿ, ԻՄԱԳՊՐԵՍ: Հանրապետությունում «Հանուն կյանքի» քաղաքացիական շարժման պատվերով ժողովրդագրության ու սոցիոլոգիական հետազոտությունների ինստիտուտի անցկացրած սոցիոլոգիական հարցման տվյալների համաձայն, հարցման մասնակիցների 38 տոկոսը գտնում է, որ Վրաստանին բռնապետություն է պետք: Նրանց կարծիքով, միայն այդ դեպքում իրավիճակը կբարելավվի: 37 տոկոսը բացասաբար է վերաբերվել այդ գաղափարին: Պատասխանելով «Այսօր ձեզ ինչն է ամենից շատ մտահոգում» հարցին, մասնակիցների 41 տոկոսը նշել է թանկացումը, 18 տոկոսը՝ վրաց-աբխազական հակամարտությունը, 14 տոկոսը՝ սովը, 13 տոկոսը՝ գործազրկությունը, 10 տոկոսը՝ քաղաքական իրադրությունը, 4 տոկոսը՝ առաջին անհրաժեշտության առարկաների բացակայությունը:

Լիտվացիներին մտահոգում է աշխարհի նոր բաժանումը

ՎԻԼՆՅՈՒՍ, 23 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՍՆԱՐԿ, ԻՄԱԳՊՐԵՍ: Լիտվայի քաղաքական շրջաններում շարունակվում է մտահոգությունը երկու շաբաթ առաջ «Վաշինգտոն փոստի» հրապարակած այն հոդվածի առնչությամբ, որ մեծ տերությունները կարող են այնպես կիսել ազդեցության գոտիները, որ Բալթյան պետությունները հայտնվեն Ռուսաստանի շահերի ոլորտում: Սեյմի ընդունած հայտարարության մեջ ասվում է. «Մենք հավատում ենք, որ ԱՄՆ-ը, որը 1940 թ. չճանաչեց Բալթյան երկրների բռնակցումը, ազատության ու ժողովրդավարության երաշխավորն է, կպաշտպանի Լիտվայի, Լատվիայի, Էստոնիայի անվտանգությունը, անկախությունը եւ սահմանների անձեռնմխելիությունը»:

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

Ռուսները Ֆրանսիայում անշարժ կայք են գնում

Նորվեգիան եւս մերժեց Ժիրինովսկուն

Ռուսներն սկսել են անշարժ կայք գնել Ֆրանսիայում: «Ֆիգարո մագազին» հանդեսի տեղեկության համաձայն, ռուսները ձգտում են անշարժ կայք գնել Փարիզի եւ մյուս քաղաքների շրջակայքում, որտեղ այն ավելի էժան է: Նրանց հետաքրքրում են 1 միլիոնից էժան բնակարանները: Վճարում են կանխիկ, եւ վաճառողներ գտնվում են: Էժան կացարան գնում եւ կանխիկ վճարում են ոչ միայն ռուսները, այլեւ արեւելաեվրոպական մյուս երկրների քաղաքացիները, իսկ վերջերս՝ նաեւ չինացիները: Իսկ ինչ վերաբերում է ռուսաստանցի խոշոր միլիոնատերերին, նրանք նախընտրում են Լոնդոնը:

Նորվեգիայի արտգործնախարարությունը հրաժարվեց այցագիր տալ Վլադիմիր Ժիրինովսկուն, որը մտադրվել էր Ռուսաստանի խորհրդարանի 4 այլ պատգամավորների հետ Նորվեգիա այցելել սեպտեմբերի 26-29-ին: Խորհրդարանականներին հրավիրել էր Նորվեգիայի պահպանողական ընկերությունը՝ իր սեմինարին մասնակցելու համար: Նորվեգիայի ԱԳՆ խոսնակ Սիրի Բերկեն մերժումը բացատրեց նրանով, որ Ժիրինովսկին արտասահմանյան ուղեւորությունների ընթացքում սադրանքներ եւ վիրավորանքներ է հասցեագրել օտար պետությունների ու կառավարությունների: ՌԻԱ ՍՆԱՐԿ

Հունվարից «Պանասոնիկը» ԱՊՀ-ին նոր հեռուստացույցներ կտա

ՄՈՍԿՎԱ, 22 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՌԻԱ-ՍՆԱՐԿ: «Պանասոնիկ» համահայտ ճապոնական ֆիրման ծրագրել է 1995 թ. հունվարից ԱՊՀ երկրներ մատակարարել «Գոտ վայդ» նոր [illegible] հեռուստացույցներ, որոնք ճապոնական շուկայում առաջին անգամ հայտնվել են ընթացիկ տարվա ամռանը:

Ֆիրմայի հեռուստատեսության բաժնի տնօրեն Յուսեի Մարույաման ՌԻԱ-ի թղթակցին հայտնել է, որ նոր սերնդի այդ հեռուստացույցները արտադրվում են «դասերի ավելի ռեալիստական ընկալում» շնորհիվ գերտափակ էկրանի:

Տնօրենի խոսքերով, հեռուստացույցները կվաճառվեն միայն ֆիրմայի ներկայացուցիչների կողմից, որոնք գնորդներին կառաջարկեն հեռուստացույցների տեխնիկական սպասարկումը եւ երաշխավորությունը ֆիրմայի կողմից: Նա չհաստատեց ԱՊՀ երկրներում «Պանասոնիկի» կողմից ռադիոհեռուստատեսային սարքերի հավաքման մի քանի գործարաններ կառուցելու ծրագրի մասին տեղեկատվությունը, բայց ասաց, որ այդ գաղափարը հետագայում կարող է քննարկվել:

ՄՈՍԿՎԱ

«Դոլարի փոխարժեքի ցատկը դրա արհեստական զսպման հետեւանքն է»

ՄՈՍԿՎԱ, 22 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԲԻԶՆԵՍ-ՏԱՍՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Այսօր Մոսկվայի միջբանկային արժութային սակարանում սակարկությունների ամբողջ պատմության ընթացքում առաջին անգամ դոլարի փոխարժեքն անցավ 2400 ռուբլու նշագիծը եւ կազմեց 2460 ռուբլի, որ 125 ռուբլով բարձր է նախորդ ցուցանիշից: Այսօրվա սակարկությունը միաժամանակ ընդհատվեց տեխնիկական խափանման պատճառով, սակայն սակարանի փորձագետներից մեկը հայտարարեց, թե դա տեղի էր ունեցել Ռուսաստանի կենտրոնական բանկի մեղքով, որն ուզում էր սարսափելի միջամտություն կատարել, բայց պատրաստ չէր դրանցից այդ կտրուկ աճին եւ վերջին հաշվով չհամարձակվեց միջամտել:

Ռուսաստանի բանկերի ընկերակցության փոխնախագահ Վլադիսլավ Զախարովն այսօրվա արտառոց դեպքի առնչությամբ ասաց, որ դոլարի փոխարժեքի ցատկը դրա արհեստական զսպման երկարատեւ փորձերի հետեւանքն է: Առաջիկայում հավանաբար կշարունակվի ռուբլու նկատմամբ ամերիկյան դոլարի սահուն աճի միտումը:

Զախարովի կարծիքով, այդ երեւույթը վաղուց էր հասունանում, բայց արհեստականորեն կասեցվում էր Ռուսաստանի կենտրոնական բանկի կողմից: Ի վերջո բանկի պաշարը չբավականացրեց, եւ իրավիճակը դուրս եկավ դրա վերահսկողությունից: Բանկերի այդ միջադեպի լուրջ գնահատման համար անհրաժեշտ է համարում դրամական ու վարկային շուկաների իրադրության համակողմանի վերլուծությունը: Միեւնույն ժամանակ նա հակված չէ դոլարի փոխարժեքի ցատկը կապել ինչ-ինչ արտաքին պատճառների հետ: Ռուսաստանում քաղաքական ցնցումներ կարծես թե չեն նախատեսվում, իսկ օրերս նախագահի ստորագրած հրամանագիրը տնտեսական բարեփոխման ընթացումների սպառնալիք չեն պարունակում:

Ի դեպ, ռուս վերլուծաբանները չեն բացառում սարսափելի ներկա անակնկալի եւ քաղաքացիների անձնական եկամուտները սահմանափակող նախագահական դեկրետս ստորագրված հրամանագրի փոխադարձ կապը:

ԿԻԵՎ

Ուկրաինան սնանկացա՞ծ

Ուկրաինայի վարչապետ Վ. Մասոլը, հաղորդում է Ուկրինֆորմը սեպտեմբերի 22-ին, ելույթ ունենալով հանրապետության Գերագույն խորհրդի նիստում, մասնավորապես հայտարարեց. «Այսօր մեր պետությունը հայտնվել է սնանկացած վիճակում: Մենք միայն գազի համար 1 միլիարդ 800 միլիոն դոլար ենք պարտք Ռուսաստանին եւ 1 միլիարդ դոլար Թուրքմենստանին: Ուկրաինան պարտապան է բոլ վարկերի, բոլ պետական պարտքի գծով: Արեւմտյան երկրների վարկերի դիմաց մեր պարտքը կազմում է 424 միլիոն դոլար, իսկ միայն Ռուսաստանի հանդեպ պետական պարտքը հասնել է 2,5 միլիարդ դոլարի: 130 միլիոն դոլարի վճարման ժամկետներն անցել են: Սա է այն հիմնական հարցը, որ մենք պետք է լուծենք մոտ ժամանակներս»: Ելույթ ունենալով նստաշրջանում, ազգային բանկի վարչության նախագահ Վ. Յուշչենկոն ասել է. «Ընթացիկ տարին Ուկրաինան չի կարողանա փակել առանց դրամական էմիսիայի: Պետությունն արդեն հիմա ոչինչ չունի գյուղատնտեսական մթերքների արտադրողներին վճարելու համար: Բայց երբ երկրում այսուհետեւ էլ ավելի շատ փող թողարկվի, քան ածուխ ու հաց է արտադրվում, ապա մենք երբեք անկախ պետություն չենք կառուցի»:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

■ *Ուկրաինան կարող է մտնել Եվրախորհուրդ: Եվրոպական խորհրդի նախագահն այն միտքն է հայտնել, որ Ուկրաինան լավ հնարավորություններ ունի այդ կազմակերպության անդամ դառնալու: Միաժամանակ Կիեւ կատարած այցի ժամանակ նա հորդորել է ԱՊՀ երկրներին չփորձել ժամ առաջ Եվրոպական խորհրդի անդամ դառնալ:* ՓԱՍՏ

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

Սանկտ Պետերբուրգ. Ամենաուժեղ մաֆիան ադրբեջանականն է

Սանկտ Պետերբուրգի ադրբեջանական մաֆիան այսօրվա դրությամբ ամենախոշորն է կովկասյան մաֆիաների մեջ: Ինչպես հաղորդում է «Նոյյան տապան» գործակալության թղթակիցը Սանկտ Պետերբուրգից, ադրբեջանական մաֆիան քաղաքում վերահսկում է նարկոբիզնեսը, շուկաները, «սեղանինային» առեւտուրը: Ադրբեջանցիներն առաջինն են նաեւ բնակչության յուրաքանչյուր շնչին ընկնող հանցագործությունների՝ առաջին հերթին բռնաբարության, զինված արյունալի հաշվեհարդարների (հաճախ ցեղակիցների միջեւ) թվով: Ամառնամուտից ադրբեջանցիները դարձան սեփականատեր մի նոր «արհեստի»՝ փողոցով նարդի խաղալու, առաջինները: Նրանք «նարդու բիզնեսի» կենտրոն են դարձրել Սանկտ Պետերբուրգի կենտրոնական վայրերից մեկը՝ Նեւայի պողոտայի պուրակը, կայսրուհի Եկատերինա 2-րդի հուշարձանի հարեւանությամբ: ԼՏ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Կրակակետերը պետք է լռեցվեն հանուն կյանքի

Ինչպես միշտ, գլխավոր մուտքի առաջ շատ մարդ էր հավաքվել: Մենք եկանք մերձակայից ու անմիջապես հայտնվեցինք ստեփանակերտցիների խիտ շրջափակման մեջ, որոնց քաջ հայտնի էին երկու բժիշկների անունները: Հեռվից լսվում էին ղարաբաղցիների համար սովորական «Գրադի» եւ հրանոթների համազարկերի պայթյունները: Ինչ-որ մեկը առաջարկեց ներս մտնել շենք: Ինչ-որ մեկը բռնեց անկյուն Գեյլին, մի կողմ տարավ նրան. երեւում է նա անգլերենի փորձություններ էր անում: Պայթյունները ավելի հաճախակի եւ ավելի բարձր դարձան:

Վարդգես Նազարյանի հետ մոտեցանք Գեյլին, որպեսզի ուժով փախցնենք նրան դեպի շենքի մուտքը: կանգնած նաեւ հրամանատարները, ինչ կուսակցության էլ որ պատկանելիս լինեին:

Ակամա ասացի: Կրակակետերի թեման խինճաբերաբար կապվեց կուսակցությունների թեմային: Գուցե դա էլ իր խնդրանքով, իր տրամադրությունը: Միեւնույն է, ես չէի կարող շրջանցել այդ թեման: Ինչպես երեւում է, Ասված պարտավորեցնում է դա անել հենց հիմա, երբ խորհրդածում եմ կրակակետերի մասին, որը դարձել է գաղափար եւ նույնպես քաղաքական: Ինչպես համոզված եմ, որ նորից ու նորից եմ անդրադառնալու կուսակցությունների այս թեմային:

Չեմ ընդունում ծածկված հոգեվերլուծական վարժությունները այն մասին, թե, իբր, ինձ համար գոյություն ունի միայն մեկ կուսակցություն, դա իմ ժողովուրդն է, դա մեր պայքարն է, դա միասնությունն է եւ Բեռլինի կոնգրեսին մասնակցելու գնալիս նրան հարցրին, թե այնտեղ ինչ լեզվով է խոսելու, երբ բացի հայերենից ոչ մի լեզվի չի տիրապետում, նա պատասխանեց. «Արցունքի լեզվով»: Այստեղից էլ նրա նշանավոր «թղթե շերեփի» պատմությունը: Այնպես որ Հնչակյան կուսակցության ծնունդը, որպես սոցիալիստական ծրագիր ունեցող կուսակցության, ավելի քան օրինաչափ էր: Ինչպես նաեւ 1890 թվականին Դաշնակցության ծնունդը: Չքախանցելով պատմության խորքերը, նշեմ միայն, որ լիբանանյան հայերի ամենատխրագույն պահին 1978 թվականի աշնանը, երբ Բեյրութում հայերի նոր ցեղասպանություն սկսվեց, երբ տասնյակ մարդիկ սպանվեցին, հարյուրավորները վիրավորվեցին, շուրջ հինգ հազար մարդ անօթեւան մնացին եւ կյանքի ու մահու հարց դրվեց քա-

ղը»: Նա լայն ժպտաց ու ասաց. «Ուրեմն քեզնից մի բան դուրս կգա, եթե մի գիշերվա մեջ կարողացար լուծել խորհրդային մարդու համար դժվար այդ խնդիրը»:

Այդ ամենի մասին ես պատմել եմ «Երկու կրակի միջեւ» գրքում, սակայն այն լույս է տեսել մեծ կրճատումներով: Եւ նույնիսկ դրանով հանդերձ ՍՄԿԿ ԿԿ-ն դիտողություն արեց Հայաստանի կոմկուսի կենտկոմին: Այն ժամանակվա կենտկոմի գաղափարական գծով քարտուղար Կարեն Դալլաքյանը կուսակցական ակտիվում քննադատեց իմ գիրքը, որպեսզի «վերաբերմունքի» արձանագրությունը ուղարկվի Մոսկվա: Մոսկվային դուր չէր եկել, որ ես մեջ էի բերել Յասեր Արաֆաթի խոսքերը, որը հայտարարում էր, թե հայրենիքի համար պետք է պայքարել զենքը ձեռքին: Ավելացնեմ նաեւ, որ «Բագին» ամ-

Էջեր ղարաբաղյան իրադարձությունների եւ խոհերի գրքից

Հարազատ հողի վերքերն անցնում են իմ սրտի միջով

ԶՈՐԻ ԲԱԼԱՅԱՆ

Հանկարծ նշանավոր մայիսյան բոլորից քառասունհինգ երկու քայլի վրա հողի մեջ խրվեց հրետանային արկը: Ու եթե դյուրաբեկ ասֆալտը չլիներ, որ քաշված էր, երեւում է, փափուկ հողի վրա, ապա դժվար է պատկերացնել, թե ինչ կպատահեր Ռոբերտ Գեյլին եւ ոչ միայն նրան: Բոլոր բեկորները մնացել էին հողի մեջ: Մեր կինոնկարահանող փոքր առաջացավ: Եւ այնուամենայնիվ, գետնի հետ շփման պահին մի քանի բեկորներ Գեյլի կողքով թռել էին եւ ընկել ծննդատան պատուհանից ներս, որը գտնվում էր պատգամավորի շենքի ներքում:

Շատ վախեցանք: Ես անմիջապես բռնեցի սիրտս, մտածելով, թե ինչպես կարդարացնեինք ամերիկացիներին, որոնք այնպես նախանձով են նայում Ղարաբաղ ժամանող ամերիկյան հյուրերին:

Առաջարկեցի մտնել ծննդատուն ու տեսնել, թե ինչ է կատարվել այնտեղ պայթյունից հետո: Անմիջապես պատուհանի մոտ ծննդկան էր պառկած, կողքին, փոքրիկ մանկահասակի վրա նետված, որ բնդամենը մի քանի ժամ առաջ էր ծնվել: Մոր ու երեխայի մահճակալները ծածկված էին ապակու կտորտանքներով: Նրանց շատ արագ ուրիշ պալատ տեղափոխեցին: Բոլորը միաբերան հանգստացնում էին ծննդկանին: Նա շարժվում էր դանդաղ ու հանգիստ: Ընտելացել էր դժոխքին:

Գեյլը վերադառնալով Երեւան, մամուլի ասուլիսում ելույթ ունեցավ Ղարաբաղի ողբերգության մասին բացարձակ հայասիրությամբ, դիմելով աշխարհի բոլոր պետություններին եւ գործընկեր բժիշկներին: Իսկ հետո հայտնի դարձավ, որ ԱՄՆ-ում բազմաթիվ հարցազրույցներ է ունեցել, որոնցում ապացուցել է, թե կրակակետերը պետք է լռեցվեն հանուն կյանքի:

Կրակակետ: Քաղաք-խոշ: Ամեն մի բառանք ու թրակ, ամեն մի պատուհան վեր է ածվել մեծական հրետանային կրակակետի: Պատահական չէ, որ պատերազմի ժամանակ ամեն մի գյուղ, ամեն մի օղակ սկսվող առաջ խնդիր է դրվում նախ գրավել այս կամ այն բարձունքը, վերացնել այս կամ այն կրակակետը, կրծել փակել հրակնատը: Դա լավ էին հասկանում ղարաբաղցիները, շատ էլ չհուսալով, թե իրենց ապահովող քաղաքականություն էլ կունենան: Դա լավ էին հաս-

Մեկնում
[illegible] 2, 28 մայիս
1, 4, 8, 11, 15, 29 հունիս
2, 7, 13, 16, 20, 23, 27, 30 հուլիս
4, 5, 10, 17, 20, 25 օգոստոս
3, 7, 14, 17, 29 սեպտեմբեր

նման այլ բաներ: Կան օրինակներ իրողություններ, որ տրված են մեզ զգալու: Գոյություն ունեն հայկական ազգային մի քանի կուսակցություններ եւ նրանց հետ պետք է հաշվի նստել: Ես օրինակ, հպարտությամբ եմ ընկալում դրանցից յուրաքանչյուրի պատմությունը: Շատերը հիմա չեն էլ հիշում, որ առաջին հայկական քաղաքական կուսակցությունը Հնչակյանն էր: 1887 թվական: Երեք տարի անց ծնվեց նաեւ Դաշնակցությունը: Եւ ծնվեց ոչ թե ինքնանպատակ, այլ կյանքի կանչով ու թելադրանքով, որը ստեղծված իրադրության մեջ քաղաքական կուսակցությանը պարտավորեցնում էր ունենալ ծրագիր: Եւ նկատի ունենալով, որ երկու կուսակցություններն էլ նախ եւ առաջ ազգային են, անհասկանալի հարց դրվեց նրանց միավորման մասին: Կարելի է այսօր գրավոր փաստաթղթեր բերել, որ կուսակցությունների հիմնադիրները հենց սկզբից ուղիներ են որոնել միավորման համար: Ընդհանրապես քաղաքական կուսակցությունները, որպես մարդկային կազմակերպություններ, Հայաստանում չէին կարող չստեղծվել, որովհետեւ ճակատագրի բերումով պարզապես աղետն վտանգավոր էր գործել պայքարի հին մեթոդներով: Չցանկանալով ասել զգալ մեր ժողովրդի ամենանախանձա-սան զավակներից մեկի՝ Խրիմյան Մկրտիչ Հայրիկի մեծության վրա, նշեմ, որ այն ժամանակ արդեն գործնականում ոչ միայն անհնար էր օգտվել, այլեւ [illegible] էր անզգամ մտածել քաղաքական [illegible] թյուն [illegible] ձեռքի [illegible]

ասող միլիոնանոց գաղութի առաջ, ապա այնտեղ գոյություն ունեցող քաղաքական չորս կուսակցությունները (այդ թվում նաեւ կոմունիստները, լիբանանյան կոմկուսի անդամները) անմիջապես միավորվեցին

Վարդգես Նազարյան եւ Ռոբերտ Գեյլ

գոյության պայքարի մեջ, քանի որ նրանք առաջին հերթին ազգային կուսակցություններ էին:

Ինչ թաքցնենք, տարբեր էին նրանց մեր կուսակցությունները: Եւ քաղաքական ծրագրերով, եւ իրենց հնարավորություններով: Եւ դա էլ իրողություն է, որ չի կարելի անտեսել: Այն ժամանակ դաշնակները իրենց յուրահատուկ եռանդունությամբ եւ կազմակերպվածությամբ նախ եւ առաջ զենք էին վերցրել: Եւ Բուրջ-Համուդում ես տեսա մարտական կենտրոնները, որտեղ հարյուրավոր երիտասարդներ կանգնած էին «Կալաշնիկովները» ձեռքերին: Այդ օրերին ես «Լիտերատուրնայա գազետայի» կողմից գործուղվել էի այնտեղ: Այցելեցի ԽՍՀՄ դեսպան Ալեքսանդր Սոլդատովին եւ թույլտվություն խնդրեցի Բուրջ-Համուդ գնալու համար, որտեղ կրակում էին ամեն օր, որտեղ բազմաթիվ հայ փախստականներ կային: Դեսպանը հարցրեց. «Իսկ ո՞վ է քեզ ուղեկցելու»: Վախենալով, որ նա կմերժի ինձ եթե նշեմ քաղաքական ընկերոջ անունը, անմիջապես պատասխանեցի. «Կոմունիստները»: Հին, կյանքի փորձով իմաստնացած դիվանագետը քննախույզ նայեց եւ առաջարկեց գնալ տուն ու մի լավ մտածել: Առավոտյան ես կրկին գնացի Ալեքսանդր Սոլդատովի մոտ եւ միայն [illegible] «Դաշնակներն [illegible]

սագիրը Բեյրութում նույնպես քննադատել էր իմ գիրքը, բայց այս անգամ այն բանի համար, որ այնտեղ ոչ մի խոսք չկար դաշնակցության մասին: Հոդվածի հեղինակ Պողոս Սնապյանը, իհարկե, գաղափարական մեր գրաքննության մասին: Ես պատասխան հոդված պատրաստեցի, բայց Ջոն Կիրակոսյանի անառարկելի հեղինակությունը բռնեց իմ ձեռքը: Չհրապարակեցի հոդվածը: Հետո միշտ երախտագիտությամբ եմ հիշում իմ բարեկամին, ինձ համար թանկ մարդուն:

Այդ ժամանակ Բեյրութում ես բարեկամացա Հնչակյան կուսակցության լիդերներից մեկի՝ Ավետիս Դեմիրճյանի հետ, որը զոր ու գիշեր դուրս չէր գալիս «Արարատ» թերթի իր պաշտոնական սենյակից: Մի թերթ, որն այդ օրերին, թերեւս ավելի ուժգին, քան որեւէ մեկը, պաշտպանում էր Հայ դատը, որպես հայության գերխնդիր, որպես ցմենեցող գաղափարախոսություն, որ կոչված է միավորելու ազգի բոլոր քաղաքական ուժերը: Այդ նույն Բեյրութում ես այնուհետեւ մարտական ընկերներ ձեռք բերեցի, ինչպես ռամկավար Գերասիմ Ահարոնյանը: Կոմունիստ բանաստեղծ Գառնիկ Ադդարյանը: Մարտական, քաջարի մարդիկ: Եւ նորից Հայ դատը: Հիշենք թեկուզ այն եզակի գիրքը ցեղասպանության մասին նյութերի ու հազվագյուտ փաստաթղթերի ժողովածուն, որ կազմել էր կուսակցական «Զարթոնք» թերթի գլխավոր խմբագիր Գերասիմ Ահարոնյանը: Գիրքը կոչվում էր «1915-1965»:

Շատերը չգիտեն, հավանաբար, որ Ղարաբաղյան շարժման սկզբից շատ առաջ «Զարթոնքը» հրապարակեց Սեոն Խանզադյանի նամակը Բրեժնեւին եւ դրա մեկնաբանությունները: Կես տարի շարունակ գրեթե ողջ Սփյուռքը քննարկում էր այդ հոդվածը, շատ թերթեր վերատպեցին: Աշխարհում առաջին անգամ այդքան բարձրաձայն եւ այդքան լայնորեն խոսվեց Ղարաբաղի հարցի մասին: Հասկանալի ռամկավարական «Պայքար» թերթը (Բոստոն, ԱՄՆ) 1988 թվականի փետրվարին հրապարակեց խոշոր նյութերի շարք, որ նախազգուշացնում էր Ղարաբաղյան շարժման սկիզբը: Հիշենք Գառնիկ Ադդարյանի կրքոտ հոդվածները «Կանչում»: Կուսակցական թերթերում տպագրվում էին վերլուծական հոդվածներ, որոնցով պաշտպանվում էր Սփյուռքի հայ սերունդը, որտեղ մեր հայրենակիցները կարողանում էին պահպանել Հայ դատի գաղափարները:

Շարունակելի

ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

ՀԱԷԿ-ի վերաբացումն անհանգստացնում է թուրքերին

«Թուրքական «Ջումհուրիեթ» թերթը մի ծավալուն հոդված է տպագրել, որով ահազանգ է հնչեցնում Հայաստանի Մեծամորի ատոմակայանի վերագործարկման դեմ: Թերթը գրում է, թե Արեւելյան Անատոլիան գտնվում է Մեծամորից շուրջ 20 կմ հեռավորության վրա եւ միջուկային աղետ կդիմակայի, եթե ատոմակայանը սկսի աշխատել: «Միջազգային ատոմային էներգիայի գործակալության մասնագետները դեմ են եղել այդ հնացած եւ ռուսական տեխնոլոգիայով կառուցված ատոմակայանի վերաբացմանը՝ ոնդելով, որ այն կարող է պատճառ դառնալ չեռնոբիլյան աղետից մեծ աղետի», գրում է թերթը: Այս հրապարակման համաձայն, Հայաստանի ատոմակայանը խիստ վնասված է, չնայած Հայաստանի ու Ռուսաստանի միջեւ այն վերաբացելու համաձայնագիր է կնքվել: Թերթը նշում է նաեւ, որ ՀՀ պետնախարար Սեդրակ Թաշճյանը Թուրքիային դեռեւս անցյալ տարի հայտնել է, որ Հայաստանը կհրաժարվի ատոմակայանի բացումից, եթե Թուրքիան էլեկտրականություն տա Հայաստանին: «Ջումհուրիեթի» համաձայն, մեծ հավանականություն կա, որ կարող է միջուկային աղետ պատահել, որի հետեւանքով Անատոլիական տարածքում կուժեղանա ռադիոակտիվ ճառագայթումը եւ դա հայտնի կդառնա քաղցկեղով հիվանդների ու հաշմանդամ երեխաների ավելացմամբ: Թերթն այնուհետեւ հաղորդում է պայքարել Հայաստանի ատոմակայանի վերաբացման որոշման դեմ: ՓԱՍՏ

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հայտարարվում է մրցույթ 1914-1918 թթ. հայերի ցեղասպանության վերաբերյալ հանրամատչելի գրքույկի լավագույն տարբերակի համար: Երեք լավագույն տարբերակների հեղինակները կստանան դրամական պարգեւներ 1000, 500 եւ 250 դոլարի չափով:

Աշխատանքը պետք է չգերազանցի 2-2,5 մամուլը, շարադրվածքի ոճը պարզ եւ լայն զանգվածներին մատչելի ոճով, ունենա գիտական պատշաճ մակարդակ, հիմնված միջազգային աղբյուրների ու գիտական վերջին ուսումնասիրությունների վրա:

Աշխատանքի մեջ պետք է ներկայացվեն հետեւյալ հարցերը.

Ցեղասպանության երեւույթի բնութագիրը

Հայոց ցեղասպանությունը

Պատմությունը

պատճառները, նպատակը, գործոնները, մեծ տերությունների դերը հայերի հակազդեցությունը ցեղասպանությանը 1914-1915 թթ.

Հետեւանքները

սոցիալ-հոգեբանական,

պետությունների, միջազգային կազմակերպությունների դիրքորոշումը ցեղասպանության հանդեպ

պատմագրությունը

ցեղասպանության ազդեցությունն ու դերը հայ քաղաքական մտքի, գաղափարախոսության վրա

հետեւանքները Թուրքիայի եւ թուրքերի վրա

Հայոց ցեղասպանությունը 20-րդ դարի ցեղասպանությունների շարքում

Ցեղասպանությունը եւ միջազգային իրավունքը: Հանձնարարվող գրականության ցանկ

Մրցույթին մասնակցել ցանկացողները մինչեւ ս. թ. հոկտեմբերի 20-ը գրավոր դիմեն ներքոհիշյալ հասցեով նշելով իրենց աշխատանքի վայրը, հասցեն եւ հեռախոսների համարները:

Աշխատանքները ընդունվում են հայերեն, ռուսերեն, անգլերեն կամ ֆրանսերեն լեզուներով, մեքենագիր երկու օրինակով, մինչեւ 1995 թ. հունվարի 1-ը հետեւյալ հասցեով:

Երեւան-77, Բաղրամյան 26, Հայոց ցեղասպանության 80-ամյակին նվիրված միջոցառումների կազմակերպման պետական հանձնաժողով, Ժիրայր Լիպարիտյանին

Մանրամասների եւ հարցերի համար դիմել 52-53-42 հեռախոսահամարով:

digitised by A.R.A.R.@

Լրագրող Լուսիկ Ղուկասյանի թուրքական հանդիպումները

«Թուրքիան ավելի վճռական դեմ է լինի հայերի տարածքային նկրտումների հանդեպ»

Թուրքիայի Ազգային մեծ ժողովում Բարեկեցության կուսակցության խորհրդարանական խմբակցության ղեկավար, պրոֆեսորի օգնական Աբդուլլաթիֆ Շեները այս փուլում բացառում է ամեն տեսակ հարաբերություններ Հայաստանի հետ

«Երբ մեր կուսակցությունն անցնի իշխանության գլուխ, մենք Թուրքիա կհրավիրենք նորաձևության աշխարհահռչակ օրենսդիր Պիեռ Կարդենին, որպեսզի կազմակերպի «չարշաֆի» (մահմեդական կնոջ ծածկոցի - Լ.Ղ.) ցուցադրություն: Մեր մանեկենուհիները կցուցադրեն ոչ թե լողազգեստ, այլ «չարշաֆներ», և բացատրեն չոր ամեն անգամ կցուցադրեն կանանց հագուստի ամենատարածված բաղադրիչները», իշխանության տեղական մարմինների այս տարվա մարտյան ընտրությունների նախօրեին այս խոսքերն ասաց Բարեկեցության կուսակցությունից թեկնածու առաջադրված Թևֆիկ Էրդողանը, որը հիմա արդեն 10 միլիոնանոց Ստամբուլի քաղաքապետն է: Չգիտեմ, թե Պիեռ Կարդենը երբ կկրկնի կամ առհասարակ կկրկնի՞ արդյոք երազանքի հրավերը, բայց նույնիսկ զուտ արտաքուստ աչքի է զարնում այն, որ Անկարայի (ի դեմս մայրաքաղաքի քաղաքապետ նույնպես Բարեկեցության կուսակցության թեկնածու), Ստամբուլի փողոցներում, չխոսելով արդեն գավառների մասին, ավելի ու ավելի հաճախ կարելի է տեսնել «չարշաֆի» մեջ փաթաթված կանանց և մորուքավորների, որոնք հիշեցնում են իրանցի այդ[illegible] կանանց: Թե որքանով լուրջ ու վտանգավոր է սահմանադրությամբ աշխարհիկ Թուրքիայում կիրառականների ազդեցության աճի միտումը, առանձին հարց է: Բայց մարդկանց հիշողության մեջ դեռ թարմ են Կոնիայի դեպքերը, որտեղ Բարեկեցության կուսակցության ներկայացուցիչ քաղաքապետն առաջարկում էր ոչ միայն «չարշաֆ» կրել, այլև երթևեկել հասարակական տրանսպորտով, որոնք սպասարկում են միայն կանանց: Չնայած դրան, Բարեկեցության կուսակցության խորհրդարանական խմբակցության ղեկավար Աբդուլլաթիֆ Շեները, որի հետ մենք հանդիպում ունեցանք Թուրքիայի Ազգային մեծ ժողովի ընդարձակ աշխատասենյակում, [illegible] քանների խոսում է [illegible] կարգը և երկու անգամ [illegible] և հրամցես տալիս ամուր սեղմեց իմ ձեռքը: Ոչ միայն խորհրդարանում, այլև ամբողջ պաշտոնական Թուրքիայում դա թերևս միակ կաբինետն էր, որտեղ պատից կախված չէր Աթաթուրքի դիմանկարը: Վերհիշեցի Բարեկեցության կուսակցության կիրառական պատգամավորներից մեկի՝ Հասան Մեզարջիի հեռուստաելույթը, որի ընթացքում նա պահանջել էր Քեմալ Աթաթուրքին («թուրքերի հայր») զրկել «Աթաթուրք» պատվավոր ազգանունից: Բարեկեցության կուսակցությունը Թուրքիայի հանրապետության հիմնադիր սկզբունքներից մեկի՝ Աթաթուրքի սահմանած պետության աշխարհիկ բնույթի մոլի հակառակորդն է:

- Պրն. Շեներ, ի՞նչ տեղ է զբաղեցնում ձեր կուսակցությունը Թուրքիայի քաղաքական ուժերի համակարգում:

- Բարեկեցության կուսակցությունը շարունակությունն է Նախկին Ազգային կարգուկանոն կուսակցության: Այն 25 տարեկան է: Նրա հիմնադիրն ու այժմյան նախագահը Էրբականն է: Երբ սահմանադրական դատարանը արգելեց այդ կուսակցության գործունեությունը, մենք 1973 թվին կազմեցինք Ազգային փրկություն կուսակցությունը, և այդ տարվա ընդհանուր ընտրություններում մեր կողմից առաջադրված թեկնածուներից հաղթանակ տարան 48 պատգամավոր և 3 սենատոր: 1974-78-ի ընթացքում երկու անգամ մաս ենք կազմել կոալիցիոն կառավարության: Ինչպես գիտեք, 1980-ի սեպտեմբերի 12-ից հետո բոլոր քաղաքական կուսակցությունների գործունեությունն արգելվեց, և մենք չկարողացանք 1983-ի ընտրություններին մասնակցել: Բայց 1984-ին մենք մասնակցեցինք տեղական ընտրություններին և վաստակեցինք ձայների 4 տոկոսը: Իսկ 1991-ի հոկտեմբերին կայացած ընտրությունների ընթացքում այլ կուսակցությունների հետ կոալիցիա կազմած մենք 40 պատգամավորներ ունեցանք: Մեր կուսակցության օգտին տրված ձայներն օրեցօր ավելանում են երկրի բոլոր մասերում: 1994-ի մարտի 27-ի տեղական ընտրություններում մեզ հաջողվեց քաղաքապետներ ունենալ 6 գլխավոր և 22 փոքր քաղաքներում: Մեր հաջողությունները ակնհայտ են, և հաջորդ ընտրություններում մենք անպայման իշխանության գլուխ կանցնենք: Թուրքիայում կան որոշ քաղաքական, այսպես կոչված կենտրոնաջ կամ կենտրոնաձախ կուսակցություններ, որոնք համակարծիք են մի հարցի շուրջ՝ դեմ են մեր կուսակցությանը: Մենք ոչ մի հարցում համամիտ չենք նրանց վարած քաղաքականությանը: Ինչպես գիտեք, մեր սահմանադրությունն ընդունվել է 1980-ականների ռազմական հեղաշրջման տարիներին և ընդգրկում է շատ հակաժողովրդական հոդվածներ: Եվ ընդհանրապես, ժողովրդավարության ընթացքի հետ կապված շատ խնդիրներ և բերություններ ունենք Թուրքիայում: Իսկ թե ինչպես ենք գնահատում մեր քաղաքական կյանքը, նշեմ առհասարակ, որ մենք այս երկրում հազարամյա պատմություն ունենք, և ինչ խոսք, հարգելով մեր ազգային արժեքները, փորձում ենք համատեղել մեր քաղաքական տեսակետներն այդ հոգևոր ու հասարակական արժեքների հետ և դրանք միասնաբար կյանքի կոչել:

- Որո՞նք են, ձեր կարծիքով, ղարաբաղյան հակամարտության պատճառները ու խնդրի լուծման ուղիները: Ի՞նչ դեր կարող է խաղալ Թուրքիան այդ հարցում:

- Որպես կուսակցություն մենք հետևում ենք այդ խնդրին, որը մեր կարծիքով, ադրբեջանցիների և հայերի միջև ծավալված հակամարտություն չէ, այլ հայերի կողմից կիրառվող ագրեսիա Ադրբեջանի նկատմամբ: Հայերը, խախտելով միջազգային օրենքներն ու համաձայնագրերը, ուժի օգնությամբ գրավել են ոչ միայն Ղարաբաղը, այլև նաև Ադրբեջանի տարածքի 25 տոկոսը: Ինչպես գիտեք, մենք մշակութային, պատմական, կրոնական և լեզվական ամուր կապեր ունենք Ադրբեջանի ժողովրդի հետ: Այս անարդարացի ագրեսիայի հետևանքով Թուրքիայում ատելություն է սկսվել հայերի նկատմամբ: Մենք գտնում ենք, որ թուրքական կառավարությունը պետք է եղած վճռական դիրքորոշում չի ընդունում Հայաստանի նկատմամբ կասեցնելու համար նրա ծավալապաշտական ձգտումները: Թուրքիան տասնյակ հազարավոր տոննա ցորեն ուղարկեց Հայաստան մեզ համար ծանր ժամանակներում, և դեռ համաձայնություն է կնքվել երկու երկրների միջև Հայաստանին էլեկտրաէներգիա մատակարարելու վերաբերյալ: Մենք որպես կուսակցություն դեմ ենք այդ օգնությանը և փորձեցինք կառավարությանը ետ պահել այդ քայլից, բայց մեզ չհաջողվեց, որովհետև մեծամասնությունը կողմ քվեարկեց: Մենք այսօր էլ համամիտ չենք Հայաստանին օգնելու գաղափարին: Իսկ ինչ վերաբերում է խնդրի լուծմանը, այն պետք է խաղաղորեն կարգավորվի հայկական զորքերի դուրսբերումով Ադրբեջանի տարածքներից և Ղարաբաղի ճանաչումով որպես Ադրբեջանի մի մասը: Թուրքական կառավարությունը պետք է անհրաժեշտ միջոցներ ձեռնարկի և հարցը դնի միջազգային ատյանների առաջ՝ ինչքան հնարավոր է շուտ վերջ տալու սանձազերծված պատերազմին:

- Պրն. Շեներ, ինչքան ինձ հայտնի է, վերջերս ձեր խորհրդարանում քննարկվում էր թուրք խաղաղապահ զորքեր ղարաբաղյան հակամարտության շրջան ուղարկելու հարցը: Ո՞րն է ձեր դիրքը այդ հարցում:

- Այդպիսի լուրեր կան, բայց երբևիցե հարցեր չեն լուծվել լավագույն ձևով, իմ կարծիքով, բանակցություններն

են երկու շահագրգիռ կողմերի միջև: Օտար զորքերը չպետք է միջամտեն նման հարցերում: Մենք դեմ ենք որևէ երկրում զորքեր տեղակայելու գաղափարին: Դուք գիտեք, որ Թուրքիայի արևելյան մասում մենք արդեն ունենք հակաահաբեկչական պայքար տանող զորքեր, կազմված ամերիկացի, անգլիացի և ֆրանսիացի զինվորներից: Մեկ ուրիշ, նմանատիպ զորքի տեղակայումը հյուսիսարևելյան մասում կարող է նորանոր խնդիրներ առաջացնել: Դրանք իրենց բերություններն ունեն Բոսնիայում, Հերցեգովինայում, Պաղեստինում, Իրաքում և այլուր տեղակայված միջազգային զորքերը իրենց [illegible]: Նրանք ավելի վատացրին ու շահագործման ենթարկեցին այդ տարածքները: Ճիշտ է, հայ-ադրբեջանական հակամարտության հարցում Թուրքիան ավելի ակտիվ պետք է գործի, բայց մենք կտրականապես դեմ ենք զորքերի տեղակայմանը:

- Եթե երկու կողմերը ինչ-որ որոշում ընդունեն Ղարաբաղի կարգավիճակի վերաբերյալ, լինի այն Ադրբեջանի կազմում մնալը, թե անկախ պետություն ճանաչվելը, կամ մի երրորդ տարբերակ, դուք ընդունելու՞ եք միանշանակ, թե ձեր առանձին տեսակետն ունեք այդ հարցում:

- Միջազգային օրենքներով Լեռնային Ղարաբաղն Ադրբեջանի մաս է կազմում, նրա անկլավն է այժմ: Թե ինչպիսին կլինի նրա կարգավիճակն ապագայում, զուտ ներքին հարց է:

- Իսկ ի՞նչ է ձեր կարծիքը մեր երկրների միջև դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատելու վերաբերյալ: Չե՞ք կարծում, որ դա կնպաստեր ընդհանրապես հայ-թուրքական հարաբերությունների բարելավմանը և նաանավորապես Ղարաբաղի խնդրի լուծմանը:

- Ես հակառակ կարծիքի եմ: Թուրքական կառավարությունը կամ Ճշմարիտ ուղի և Սոցիալ դեմոկրատ կուսակցությունների կոալիցիան այդ ուղղության կողմնակիցն են: Եթե որպես ընդդիմադիր կուսակցություն մեր գործադրած ջանքերն ու ճնշումները չլինեին, նրանք Հայաստանի հետ վաղուց դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատած կլինեին: Նրանք արդեն մարդասիրական օգնություն ցուցաբերել էին Հայաստանին ցորեն մատակարարելով և էլեկտրականություն հաղորդելու վերաբերյալ համաձայնություն ստորագրելով: Բայց նույնիսկ այդ բոլորից հետո հակամարտությունը ոչ թե նվազեց, այլ ընդհակառակը, էլ ավելի սաստկացավ հայերի մեղքով:

Բացի այդ, հայկական կառավարող շրջանները պահանջներ ունեն Թուրքիայից: Եթե Թուրքիայում իշխանությունը մեր ձեռքին լիներ, մենք Հայաստանին չէինք ճանաչի որպես ինքնուրույն պետություն:

- Ո՞րն է ձեր կուսակցության դիրքը նախկին Խորհրդային Միության նորանկախ իսլամական պետությունների հանդեպ:

- Մեր կուսակցության ծրագիրը նախատեսում է իսլամական երկրների միավորում, համերաշխություն ու համագործակցություն: Խոսքը ոչ թե թուրքական հանրապետությունների մասին է, այլ ընդհանրապես բոլոր մահմեդական երկրների:

- Ինչքան հասկացա, քրիստոնյա Հայաստանն իր աշխարհագրական դիրքով կարող է խոչընդոտե՞լ ձեր այդ ծրագրին:

- Ոչ: Հայաստանն անկախ պետություն է, որն ունի իր սահմանները, և դուք չպետք է ենթադրեք, որ մենք ուրիշ երկրների հաշվին ընդարձակվելու նպատակներ ունենք: Մեր քաղաքականության հիմքում ընկած է ուրիշների իրավունքների ճանաչումը և նրանց ներքին գործերին չմիջամտելը: Նաև եղբայրական և բարեկամական հարաբերությունների զարգացումը երկրների միջև: Սա է մեր կուսակցության քաղաքական դիրքորոշումը:

- Իսկ ինչպե՞ս եք տեսնում հայ-թուրքական հարաբերությունների զարգացման հեռանկարները: Արդյոք ղարաբաղյան պատերազմը միա՞կ խոչընդոտն է այդ հարցում:

- Հարաբերությունների հետագա զարգացումը հարցից դուրս է: Դա կախված է ոչ միայն Հայաստանի և Ադրբեջանի միջև գոյություն ունեցող հակամարտությունից, այլ նաև նրանից, որ Հայաստանի կառավարող շրջաններն ու պաշտոնական այրերը կամ առանձին խմբակցությունները երբեմն անհեթեթ պահանջներ են ներկայացնում Թուրքիային: Դեռ ավելին, մինչև 1983 թվականը հայկական ահաբեկչական կազմակերպությունները արտասահմանում հարձակվում էին թուրք դիվանագետների վրա և սպանում նրանցից շատերին: Նրանք հաճախ միևնույն պահանջներն էին ներկայացնում Թուրքիային: Հարկավոր է վերջ տալ այդ պահանջներին և չօգտագործել Արարատ լեռը որպես ձեր մայրաքաղաքի խորհրդանիշ: Եթե այս հարցերից մի քանիսը լուծում գտնեն, կարելի կլինի, միգուցե, Թուրքիային և Հայաստանին ավելի մերձենալ միմյանց:

- Ինչպես գիտեք, ձեր նշած հարձակումների պատճառներից մեկը Օսմանյան Թուրքիայում կատարված հայերի ցեղասպանությունն էր: Ձեր կարծիքով, ի՞նչն է խանգարում Թուրքիային ճանաչելու Հայկական ցեղասպանությունը և ի՞նչ պայմաններում արդյոք դա հնարավոր կդառնա:

- Թուրքիայի Հանրապետության հռչակումից հետո, որոշ թուրք մտավորականներ կամ պատմաբաններ փորձեցին անջատել թուրքական պատմությունը անցյալից, օսմանյան կայսրությունից: Մեր կարծիքով, դա սխալ էր: Չի կարելի այդ երկուսն անջատել մեկը մյուսից: Բայց նշեմ, որ դրան նպաստեցին հայերի կողմից ցեղասպանության վերաբերյալ ակնարկներն ու ագրեսիվ գործողությունները, պահանջները: Այդ պահանջներից մի քանիսը իրականությանը չէին համապատասխանում: Այդ ենթատեքստում էլ 1915-ի ցեղասպանության շուրջ կատարված անհիմն պնդումները բացարձակապես սխալ էին: Այդ ժամանակ առաջին համաշխարհային պատերազմն էր մղվում, որը շատ անգութ էր: Մի շարք պետություններ կռվում էին վերադարձնելու համար, իրենց տարածքային ամբողջականությունը պահպանելու համար: Օսմանյան կայսրությունն էլ, իր հերթին, կռիվ էր մղում մի քանի ճակատներում: Իսկ հայերն օսմանցիներին հարվածեցին թիկունքից: Օսմանցիները ստիպված էին ինքնապաշտպանության դիմել: Նրանք ստիպված էին կռվել նաև արևմտյան մասում, հույների դեմ, որոնք նույնպես հայերի նման վարվեցին: Ցեղասպանության մասին ակնարկողներին ես կարող եմ առաջարկել օսմանյան արխիվները, որոնք բաց են բոլոր նրանց համար, ովքեր ցանկանում են ուսումնասիրություններ կատարել: Այնտեղ հարուստ նյութ կա: Բայց այդ ակնարկողներից ոչ մեկը չի ցանկանում գալ և օգտվել այդ նյութերից:

- Ինչքան գիտեմ, այդ արխիվները որոշ ժամանակ անց փակվեցին: Ինչևէ: Կարծու՞մ եք, որ միջպետական հարաբերությունների բացակայությունը խոչընդոտում է երկու երկրների միջև միջկուսակցական հարաբերությունների հաստատմանը: Դուք որևէ տեղեկություն ունե՞ք հայկական քաղաքական կուսակցությունների գործունեության մասին: Եթե այո, ո՞ր կուսակցության հետ եք հնարավոր համարում համագործակցությունը:

- Ես ոչ մի գաղափար, տեղեկություն չունեմ Հայաստանի քաղաքական կուսակցությունների գործունեության մասին, և ինչպես ասացի, ներկա հանգամանքներում որևէ երկխոսություն հնարավոր չէ իրականացնել: Դեռ բավականին շուտ է:

- Ինչքան հասկանում եմ, հնարավոր չէ նույնիսկ տնտեսական հարաբերություններ հաստատել նախքան քաղաքական կարգավորումը, այո՞:

- Այո:

- Դուք եղե՞լ եք Հայաստանում: Ինչպիսի՞ն է, ձեր կարծիքով, սովորական հայ մարդը:

- Ոչ, երբեք չեմ եղել Հայաստանում: Որպես անհատ ես սիրում եմ աշխարհի բոլոր մարդկանց, անկախ նրանց ազգությունից, գույնից, դավանանքից կամ լեզվից: Ես ոչ միայն իմ հայրենիքը կամ իմ ընտանիքն եմ սիրում, այլ բոլորին: Դա անհրաժեշտ է, արդյունավետ: Միմյանց նկատմամբ անկեղծ լինելու համար մենք պետք է արտահայտենք մեր տեսակետները և ոչ թե թաքցնենք դրանք: Ես մարդկանց սիրում եմ: Հարգում եմ ձեզ և ամեն մի հայի: Բայց այս ընդհարումը պետք է վերջ գտնի:

- Կուզենայի՞ք որևէ բան ավելացնել:

- Մի հարց միայն: Ձեր տատն ու պապը Թուրքիայի՞ց են եղել:

- Մեկը միայն: Մորս հայրը կարսեցի է: Դուք պատրաստվում եք ինձ վերադարձնե՞լ նրա ունեցվածքը:

- Օհ, ոչ, ոչ:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

«Հոկտեմբեր ամսին Հայաստանում, Վրաստանում եւ Ադրբեջանում անցկացվելիք գերմանական մշակութային փառատոների կազմակերպումը ոչ միայն մշակութային, այլեւ քաղաքական բնույթ ունի. դրանք անցկացվում են ի նշանավորումն այդ ռեգիոնների հետ Գերմանիայի ունեցած կապի, ինչպես նաեւ ի ցուցադրումն այն հետաքրքրության, որ ունի Գերմանիան այդ երկրների հանդեպ», երեկ ՀՀ մշակույթի նախարարությունում լրագրողների հետ

Հայաստանում կցուցադրվի գերմանական ֆիլմերի համալիր, կլինի նաեւ հեռուստային ցուցադրություն: Կանանց ինքնաճանաչման բերելու իրենց արվեստը կցուցադրեն «Կոբալտ» խմբի նկարչուհիները: Փառատոնին կներկայացվի երաժշտական ցուցահանդես. Հոֆմայստեր եղբայրների գործերը, ժամանակակից մանուկի լուսանկարչության հայր Սալոմոնի 1928–38թթ. արած լուսանկարները: Գերմանական գրքի հանրային ցուցադրության շարունակությունը կլինի նոր ցուցադրանքը.

թյան կունենա Հայաստանի Ազգային գրադարանը: Հոկտեմբերի 11-ին Ազգային պատկերասրահն առաջին անգամ ցուցադրության կներկայացնի իր պահոցների գերմանական գրաֆիկայի, ճենապակու, փորագրության նմուշները: 25 օրվա ընթացքում հայկական հեռուստատեսությունը կցուցադրի գերմանական արտադրության ֆիլմեր:

«Ազգի» այն հարցին, որ որն. հավասարվասառն անցյալ տարի հայ-գերմանական ընկերության հիմնադրմանը Հայաստանն անվանեց

Հայաստանում սկսված փառատոնային հաղթարշավի էստաֆետը կհանձնվի գերմանական մշակույթին

Գերմանական մշակույթի փառատոնը Երեւանում կբացվի հոկտեմբերի 7-ին

հանդիպման ժամանակ ասաց Հայաստանում Գերմանիայի Դաշնային ցային Հանրապետության գործերի հավատարմատար Նորբերտ Հայնցեն հույս հայտնելով, որ մոտ ապագայում խաղաղություն կհաստատվի այդ տարածքներում: Նա նշեց նաեւ, որ փառատոնի մեծ մասն անցկացվելու է Հայաստանում: Հայաստանում գերմանական մշակույթի փառատոնը կազմակերպել են ՀՀ մշակույթի նախարարությունը, Հայաստանում Գերմանիայի դեսպանատունը, ինչպես նաեւ Երեւանում հաստատված հայ-գերմանական ընկերությունը: Այն կսկսվի հոկտեմբերի 3-ին, Գյումրիում շարունակվելով Էջմիածնում, Աշտարակում, Արտաշատում, Վանաձորում: Հոկտեմբերի 7-ին մայրաքաղաքում տեղի կունենա նրա հանդիսավոր բացումը, որին ներկա կլինի Գերմանիայի հատուկ դեսպան կոմս ֆոն Հայգեն Լամսդորֆը. նա երկրի արտգործնախարարության մշակույթի բաժնի ղեկավարն է:

Փառատոնին մասնակցելու համար Հայաստան կժամանեն Բավարիայի կամերային ֆիլհարմոնիկ նվագախումբը, Մանհայմի լարային քառյակը, ժողովրդական գործիքների նվագախումբը, երիտասարդ ջութակահար Ալեկ Շտարտը, որ համերգ կտա Հայաստանի ֆիլհարմոնիկ նվագախմբի հետ, Վայմարի թատրոնը, որը ներկայացնելու է ժամանակակից պար:

րը: Փառատոնը կեզրափակի գիտաժողովը, որն անցնելու է «Գերմանիայի եւ անդրկովկասյան երկրների հարաբերությունները 19-րդ դարում եւ 20-րդ դարի սկզբին» թեմայով: Գիտաժողովին գերմանական կողմից կմասնակցեն Բոխումի համալսարանի ոյոաջնորդներ:

Փառատոնի համար միջոցառումներ են նախատեսատված նաեւ հայ արվեստագետների ու մշակույթի գործիչների: Հոկտեմբերի 8-ին Կոմիտաս կամերային երաժշտության սանը եղույթ կունենան Հայաստանի փոքրիկ երգիչները, ինչպես նաեւ ՀՀ հեռուստառադիոընկերության երգչախումբը: Գերմանական գրքի ցուցահանդեսին կից ցուցադրություն

ոչ թե արեւմտյան, այլ մի երկիր, որը նայում է արեւմուտք, այդ դեպքում, ի՞նչ տեղ է հատկացնում հայ մշակույթին, ինչպես նաեւ ի՞նչ սկզբունքով է դիտվել հայ հանդիսատեսը փառատոնի գերմանական կողմի ծրագիրը կազմելիս, նա պատասխանեց, որ Հայաստանն, անշուշտ, աշխարհագրական դիրքով արեւելյան է, իսկ արեւմտյան համարվելու համար նա դեռ պետք է ունենա արեւմտյան քաղաքական կառույց առաջին հերթին: Ինչ վերաբերում է փառատոնի գերմանական կողմի ծրագիրը կազմելու խնդրին, ապա դրա հեղինակը Գերմանիայի արտգործնախարարությունն է:

ՌՈՒԶԱՆ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

ԼՈՒՅՍ Է ՏԵՍԵԼ

«Հայացքների պայքար»

Ընթերցողի սեղանին է Սղարտակ Բալյանցի «Հայացքների պայքար» թանգարանագիտությունների ժողովածուն, որը Համո Սահյանը ժամանակին արժեվորել է որպես «անհատական ցավերի եւ հանելի մի անակնկալ»: Գորխի շրջանի

Վերիշեն գյուղում ծնված երիտասարդն ունի սովորական կենսագրության դրոշմ. ինտերնատ, աշխատանք գյուղ վարչությունում, որպես գլխավոր տնտեսագետ, սակայն ունեւ անառվոր մտերմած իր ստեղծագործությունների նկատմամբ, որոնք նրա

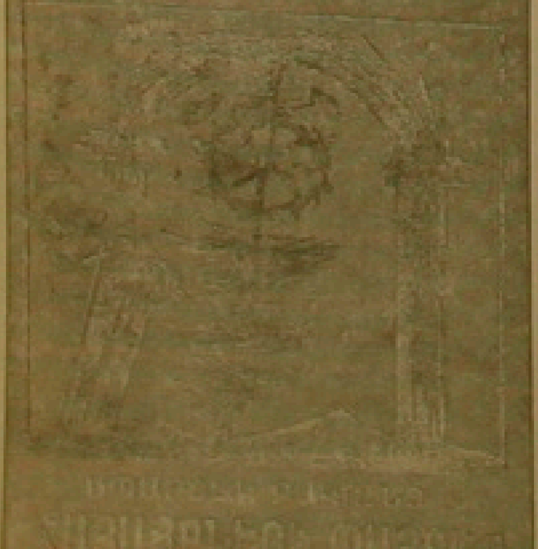

գունդելուց հետո դարձան մի յուրատեսակ հուշարձան նրա 37-ամյա կյանքին: Եւ ամենեւին էլ պատահական չէ, որ նրան տրվում է բարձր ու արժանի գնահատական. «Սղարտակ Բալյանցի ստեղծագործությունը մի ամբողջ սերնդի հոգու կենսագրությունն է...»:

Այդ կենսագրությունը գրվել է 70-ականների սկզբներից, շարունակվել մինչեւ հերոսական մահ, դառնալով ջերմ ու անկեղծ խոհեր, սեր ու հայրենասիրություն եւ խոռունկ մտահոգություն մարդու եւ ժողովրդի ճակատագրի նկատմամբ: 80–90-ականների վերելք-վայրէջքները, ղարաբաղյան շարժումը հատակ դարձրին նրա ճանապարհը եւ ասելիքը:

Ընթերցողը հաճախ աշխատանք է կատարել «Նաիրի» հրատարակչությունը, տպագրելով Բալյանցի «Հայացքների պայքարը»: **Ռ. Ա.**

ԱԶԳԱԳԻՐ

Ազգային պատկերասրահ

Հայաստանի ազգային պատկերասրահում սեպտեմբերի 24-ին, ժամը 15-ին

կբացվի հայ գեղանկարիչ Էդգար Շահինի ծննդյան 120-ամյակին նվիրված ցուցահանդեսը:

Ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ

Հայաստանի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբը սեպտեմբերի 25-ի համերգը՝ հունական արվեստի օրեր ծրագրով, նվիրում է թանաստեղծ Գեւորգ էմինին: Դոյն դիրիժոր Վիրոն Ֆրդիջիսի գլխավորությամբ նվագախումբը կկատարի Սերգեյ Ռախմանինովի, Յան Սիբելիուսի ստեղծագործությունները:

ԵՐԵՎԱՆ

Պատվավոր դոկտորի կոչում Ալեֆ Մանուկյանին եւ Լուիզ Սիմոն Մանուկյանին

Սեպտեմբերի 22-ին կայացած իր նիստում Երեւանի պետական համալսարանի գիտխորհուրդը միաձայն «Երեւանի պետական համալսարանի պատվավոր դոկտորի» կոչում է շնորհել հայկական կրթամշակութային ծեռնարկումների եւ Մ. Նահանգների տարբեր համալսարաններում հայագիտական ամբիոնների հիմնադիր եռանդավոր Ալեֆ Մանուկյանին:

Նույն նիստում միաձայն միեւնույն տիտղոսին է արժանացել Ալեֆ Մանուկյանի դուստրը՝ ազգային հասարակական գործիչ եւ բարերար, Հայկական բարեգործական ընդհանուր միության նախագահ Լուիզ Սիմոն Մանուկյանը:

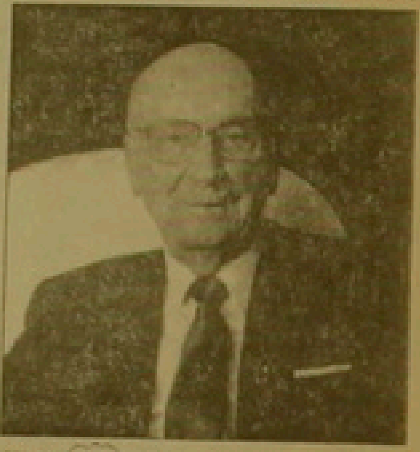

Հայր ու դուստր Մանուկյաններին հղած իր շնորհավորական նամակում Երեւանի պետհամալսարանի ռեկտոր, ակադեմիկոս Ռադիկ Մարտիրոսյանը նորընծա դոկտորներին հրավիրում է մասնակցելու հոկտեմբերի առաջին կեսին համալսարանի 75-ամյակին նվիրված հոբելյանական հանդիսություններին, որոնց ընթացքում հանդիսավոր պայմաններում նրանց կհանձնի «պատվավոր դոկտորի» վկայականները:

ՏԱՄԱՌՈՏ

Կաթողիկոսի վերջին նվերը

Հայաստանի ազգային պատկերասրահում արվեստասերներին է ներկայացվել Ամենայն հայոց կաթողիկոս Վազգեն Առաջինի վերջին նվիրատվությունը: Դա սփյուռքահայ հայտնի արվեստագետ Վարդան Մախոխյանի գեղանկարչական մեծ արժեք ներկայացնող ծովանկարն է: Նկարի կողքին փակցված է Վեհափառ հայրապետի լուսանկարը:

120 նկար՝ մեկ նպատակ

Հայ նկարիչների մեկական աշխատանքի ավանդական ցուցահանդես-վաճառքը, որը հանդիսավորապես բացվեց սեպտեմբերի 20-ին, այս անգամ կազմակերպվել է «Մշակութային աշուն» փառատոնի ծրագրով եւ բարեգործական նպատակ ունի: Նկարիչների միության հետ նրա նախաձեռնողները՝ Հայաստանի մշակույթի ֆոնդը եւ ՀՀ պաշտպանության նախարարությունը ծրագրել են գոյացած գումարը տրամադրել մշակույթի աշխատողների կարիքներին: Ցուցադրությանը մասնակցում է 120 հեղինակ՝ մեր կերպարվեստի բոլոր սերունդների ներկայացուցիչները: Ցուցադրված աշխատանքներում առկա են ամենաբազմազան ուղղություններ եւ ոճեր: Բացման ժամանակ Հայաստանի նկարիչների միության նախագահ Պողոս Հայթայանն ասաց, որ նկարչի տան սրահները այլեւս կաշկանդված չեն, տրամադրվում են բոլոր նրանց, ովքեր «խոսք» ունեն ասելու մարդկանց: Իսկ օրվա ցուցահանդեսը նա անվանեց մեր օրերում ծանր վիճակի մեջ հայտնված մշակույթի աշխատողներին նեցուկ կանգնելու փորձ: Հայաստանի մշակույթի ֆոնդի նախագահ Արեւշատ Ավագյանը լրացրեց, որ նման ցուցահանդեսներ հաճախակի են կազմակերպվելու, որպեսզի ֆոնդը կարողանա լուծել մշակույթի վերելքին նպաստող խնդիրներ:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

Դերենիկ Դեմիրճյանը եւ թատրոնը

Ինչպես արդեն տեղեկացրել ենք, Դերենիկ Դեմիրճյանի թանգարանի տնօրենությունը գրողի կյանքին եւ ստեղծագործությանը նվիրված ցերեկույթներ է անցկացնում: Դրանք անդրադառնում են Դեմիրճյանի ստեղծագործության տարբեր փուլերին: Սեպտեմբերի 20-ին կայացած ցերեկույթի թեման էր՝ «Դեմիրճյանը եւ թատրոնը»: Բանախոսությամբ հանդես եկավ թատերագետ Բախշիար Հովակիմյանը, որը նշեց Դեմիրճյանի դրամատուրգիայի առանձնահատկությունները: Դերենիկ Դեմիրճյանի «Վասակ», «Երկիր Նաիրի» դրամաներից հատվածներ ներկայացրեց դերասան Յուրի Ամիրյանը: Ցերեկույթին ներկա էին մտավորականներ, դպրոցականներ, գրողի հարազատներ:

ՓԱՍՏ

ԱՆՑՈՒԴԱՐՁ

Բացվեց հայ-ֆրանսիական առաջին գիտաժողովը

Երեկ Հայաստանի գիտությունների ազգային ակադեմիայում իր աշխատանքն սկսեց հայ-ֆրանսիական պատմամշակութային առաջին գիտաժողովը: Այն բացեց պատմական գիտությունների դոկտոր Ռուբեն Սահակյանը բացման խոսքի խոսքում վերապահելով միջ առաջ Երեւան ժամանած Հայաստանի ազգային ակադեմիայի անդամ, հայ-ֆրանսիական ընկերության պատվավոր անդամ, ֆրանսիացի հայագետ, պրոֆեսոր Ժան Պիեռ Մահեին, ով ընկերության կարեւոր արժանիքներից մեկը համարեց գիտաժողովի գումարումը: Երեկ զեկուցումներ ընթերցվեցին Ֆրանսիայի եւ Հայաստանի միջեւ միջնադարյան գրական կապերի, հայերենի բառերանական համակարգի 19-րդ դարում ֆրանսերենի հետ ունեցած առնչությունների մասին Մոլիեր եւ Պարոնյան, Բոդլեր

հայ իրականության մեջ, ֆրանսիական հայագիտության պատմությունից, հայ ճարտարապետության Արշակ Չոպանյանի բարգավաճությամբ, հայ նկարչության զարգացումը Ֆրանսիայում 20-րդ դարի սկզբին, Արշակ Չոպանյանի դերը Ֆրանսիայում արեւելքին շարժման սկզբնավորման եւ զարգացման գործում, թեմաներով: Գիտաժողովի հաջորդ նիստը տեղի կունենա Մատենադարանում այսօր, ժամը 10-ից: Ժան-Պիեռ Մահեն կզեկուցի Նարեկացու եւ հայերը, Ռուբեն Սահակյանը՝ ֆրանսիական մշակութային կապերի արտացոլումը պարբերականներում, Սոֆի Ավագյանը՝ ֆրանսիական արձակը հայերեն, Սուրեն Շտիկյանը Ստեփան Ոսկանը Փարիզում, Արծվի Բախչինյանը՝ հայերը ֆրանսիական շարժանկարում թեմաներով:

Ռ.Խ.

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ մարզական

ԽՆԴԻՐ

Աղքատ երկրները մարզական լավ ապագա ունենալ չեն կարող

ԳՐԻԳՈՐ ՍԱՐԳՍՅԱՆ, Տամպերե, Ֆինլանդիա

Ֆինլանդիայի Տամպերե քաղաքում տեղի ունեցած հունա-հռոմեական ըմբշամարտի աշխարհի առաջնությունից հետո կարող ենք վստահորեն ասել, որ փոքրիկ եւ աղքատ պետությունները միջազգային խոշոր մրցումներում դատապարտված են զբաղեցնել վերջին տեղերը: Խնդիրը լուրջ է, երբ տեսնում ենք, որ Ռուսաստանի պես հզոր երկիրը ընդամենը նախկին վրացացի Խոխաշվիլիի եւ նախկին հայաստանցի Մնացական Իսկանդարյանի, խաղարկված 10 մրցանակներից նվաճում է 5-ը: Հայաստանցի օլիմպիական չեմպիոնը նախընտրեց հանդես գալ Ռուսաստանի դրոշի ներքո: Նույնը արեց նաեւ վրաց ըմբիշը, համաձայն իրենց երկրներում տիրող ոչ միայն ծանր պայմանների, այլեւ անկազմակերպվածության պատճառով: Դեռ չենք խոսում այն մարզիկների մասին, ինչպիսին է բազմակողմյան օլիմպիադայի փոխչեմպիոն Ալֆրեդ Տեր-Մկրտչյանը, որը նախընտրեց լքել Հայաստանը մի օտար երկրի՝ ոչ նախկին Խորհրդային Միության, այլ Գերմանիայի համար: Ինչո՞ւ 52 կգ քաշային կարգի ըմբիշների մրցավեճում Հայաստանի ներկայացուցիչը, աշխարհի փոխչեմպիոն Արմեն Նազարյանը առաջնությունում դուրս մնաց է մեկ հայաստանցի մեկ այլ, բայց, ցավոք, նախկին ներկայացուցչի Ալֆրեդ Տեր-Մկրտչյանի կողմից, որը Գերմանիային դարձրեց աշխարհի չեմպիոնի ոսկե մեդալը: Եւ ինչո՞ւ Մանուկյանը 57 կգ քաշային կարգում դուրս մնաց է մեկ ներկա աշխարհի չեմպիոնի կողմից: Ինչո՞ւ Հայաստանի հավաքականը չպետք է կարողանա 10 լավագույն թիմերի շարքը մտնել: Մի քանի ամիս առաջ նման բան դժվար էր պատկերացնել: Նույն ճակատագրին են արժանացել Վրաստանը, որն ըմբշամարտի լավ ավանդույթներ ունի, սակայն զբաղեց ընդամենը 10-րդ տեղը, Կուբան, որը զբաղեցրեց 6-րդ տեղը: Վրաստանի եւ Հայաստանի պես փոքրիկ եւ ոչ հարուստ հանրապետությունները չեն կարող մեծ սպորտում լավ ապագա ունենալ:

Ցավոք, այդ կարծիքին են եվրոպական մարզական շատ լրագրողներ, որի մասին իր սեպտեմբերի 17-ի համարում գրում է նաեւ «Էկիպ» օրաթերթը: Այնուամենայնիվ, Հայաստանն իրեն պետք է վերագտնի նաեւ մարզական ընագավառում:

Աշխարհի առաջնության 10 ուժեղագույն թիմերը.

1.	Ռուսաստան	69 միավոր
2.	Ուկրաինա	50
3.	Լեհաստան	44
4.	Բուլղարիա	35
5.	Գերմանիա	30
6.	Կուբա	29
7.	Բելառուս	28
8.	Ֆինլանդիա	28
9.	ԱՄՆ	28
10.	Վրաստան	22

ԱՎՏՈՍՊՈՐՏ

Հայ ավտովարորդները Ռուսաստանի առաջնությունում

Սեպտեմբերի 16-17-ը Դոնի Ռոստովի մարզի Գուկովո քաղաքի մերձակայքում անցկացվեցին Ռուսաստանի Դաշնության ավտոսպորտի 1994 թ. առաջնության մրցումներ: Ռուսաստանի ավտոմոբիլային սպորտի ֆեդերացիայի հրավերով այդ առաջնությանը մասնակցեցին նաեւ Հայաստանի ավտոսպորտի ներկայացուցիչներ, թվով 2 սպորտսմենային հավաքակազմի վարող Ռոբեն Հովսեփյանը եւ ավտոսպորտի վարող Նիկոլայ Կարապետյանը, որոնք ներկայացնում էին հանրապետության սպորտային ակումբի ավտոմոտոակումբը: 1600 խորանարդ սանտիմետր դասի շարժիչով աշխատող 06 մակնիշի «Ժիգուլի» ավտոմեքենաներով մրցապայքարից էին դուրս եկել 14 անձնակազմեր: 404 կիլոմետր ընդհանուր երկարություն ունեցող ավտոուղին անցնում էր դժվարին տեղանքներով: Առաջին փուլում մեր անձնակազմը զբաղեցրեց 8-9-րդ տեղերը: Սակայն երկրորդում, որն ավելի դժվարին էր եւ վերջնագծին հասան միայն 9 անձնակազմեր, մեր սպորտսմեններին հաջողվեց կրճատել տարբերությունը եւ երկօրյա արդյունքներով տեղ զբաղեց 4-րդ հորիզոնականում: Նրանց մարզիչ, սպորտի վարպետ Ալբերտ Կոստանյանը նշեց, որ եթե Կարապետյանը երկրորդ անգամ է մասնակցում նման մրցաշարի, ապա Հովսեփյանն առաջին փորձն է: Նրանք երկուսն էլ սպորտի վարպետության թեկնածուներ են եւ հույս են ներշնչում, որ գալիք նման մեծ մրցաշարերում կարող են ավելի բարձր արդյունքների հասնել:

ՂԵՎՈՆԴ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

ՇԱԽՄԱՏ

1/4 եզրափակիչի զույգերը հայտնի

Թիլբուրգում շարունակվող շախմատի տղամարդկանց միջազգային խոշոր մրցաշարի 1/8-րդ եզրափակիչի վերջին զույգի մրցավեճում բուլղարացի գրոսմայստեր Կիրիլ Գեորգիեւը հաղթելով Իվան Սոկոլովին (Բոսնիա եւ Հերցեգովինա) միացավ քառորդ եզրափակիչի 7 մասնակիցներին:

Այդ փուլում մրցելու են ՖԻԴԵ-ի վարկածով աշխարհի չեմպիոն Անատոլի Կարպովն ու Կիրիլ Գեորգիեւը, Եվգենի Բարեեւն ու Ալեքսեյ Դրեեւը, Վասիլի Իվանչուկն ու Ալեքսանդր Խալիֆմանը եւ Վլադիմիր Հակոբյանն ու Վալերի Սալովը: Քառորդ եզրափակիչ մտած 8 գրոսմայստերներից 5-ը Ռուսաստանի ներկայացուցիչներ են:

ԵՎՐՈՊԱ

ՈՒԵՖԱ-ն աստիճանաբար վստահում է հայ մրցավարներին

Այս տարի առաջին անգամ ՈՒԵՖԱ-ն վստահեց Հայաստանի մրցավարական բրիգադին Եվրոպայի առաջնության խաղ վարելու: Այդ պատվին արժանացան ՖԻՖԱ-ի մրցավար Սլավա Ղազարյանը, որը Վարշավայում տեղի ունեցած կանանց Եվրոպայի առաջնության ընտրական փուլի խմբային մրցաշարի նախավերջին տուրի Ռուսաստան-Ուկրաինա հանդիպման գլխավոր մրցավարն էր եւ ՖԻՖԱ-ի եզրային մրցավարներ Արարատ Նազարյանն ու Սողոմոն Զանազանյանը, որոնք օգնում էին Սլավա Ղազարյանին: Անցյալ տարի առաջին անգամ հայաստանից միջազգային պատասխանատու մրցաշարեր էին դուրս եկել մրցավարներ Գեւորգ Հովհաննիսյանը, Ալբերտ Հովսեփյանը եւ Հակոբ Ներսեսյանը, որոնք վարել են կանանց Եվրոպայի առաջնության ընտրական փուլի խմբային վերջնական մրցաշարի Ուկրաինա-Ռումինիա հանդիպումը (2:2): Ինչպես նշեց Սլավա Ղազարյանը, Ռուսաստան-Ուկրաինա հանդիպումն ավարտվեց դաշտի տերերի հաղթանակով 2-1 հաշվով, որոնք էլ 5 խաղում վաստակելով 8 միավոր, եզրափակիչ տուրից առաջ խմբում ապահովեցին առաջին տեղը եւ հաջորդ փուլ դուրս եկան, որտեղ մրցելու են Գերմանիայի հավաքականի հետ: ՈՒԵՖԱ-ի կողմից որպես տեսուչ Վարշավա էր ժամանել

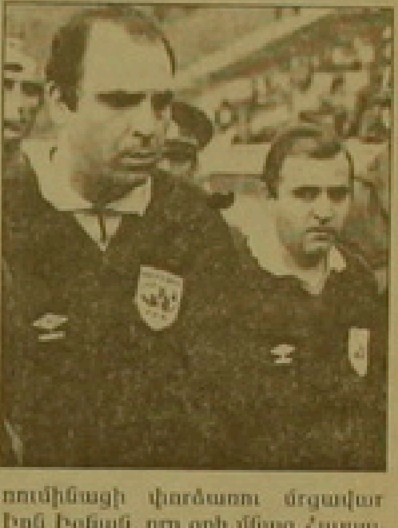

ռումինացի փորձառու մրցավար Իոն Իգնան, որը գոհ մնաց Հայաստանի մրցավարական բրիգադից: ՈՒԵՖԱ-ն նոր հրավերներ է ուղարկել Սլավա Ղազարյանին եւ Գեւորգ Հովհաննիսյանին: Երեւում է, սկսում են հավատալ հայաստանցի մրցավարներին:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Անանդը եւ Կամսկին նորից հաղթեցին

Իսպանիայի Լինարես քաղաքում մեկնարկած պրոֆեսիոնալ շախմատիստների ասոցիացիայի աշխարհի 2-րդ առաջնության հավակնորդների կիսաեզրափակիչ մրցախաղերի իրենց 2-րդ հանդիպումներում կրկին հաղթանակ տարան Վիշվանաթան Անանդը եւ Գատա Կամսկին: Հիշեցնենք, որ հնդիկ գրոսմայստերը մրցում է Մայքլ Ադամսի (Անգլիա), իսկ նախկին պետերբուրգցի Գատա Կամսկին, որը հիմա ներկայացնում է ԱՄՆ-ն, Նայջել Շորթի (Անգլիա) հետ: Երկու մրցախաղերում էլ հաշիվը դարձավ 2-0՝ հօգուտ Անանդի եւ Կամսկիի: Հիշեցնենք, որ մրցախաղերը բաղկացած են 10-ական պարտիայից:

«Էկիպ մագազինը» Հայաստանի ֆուտբոլի մասին

«Հայաստանը մեծ է», այս վերնագրով ֆրանսիական «Էկիպ մագազին» մարզական շաբաթաթերթը հոդված է տպագրել Հայաստանի ֆուտբոլի մասին: «Բելգիայի հավաքականի հետ Եվրոպայի առաջնության խաղից առաջ Հայաստանի հավաքականը ստուգողական խաղ անցկացնելու համար մրցակից էր փնտրում: Մի քանի թիմեր առաջարկները մերժեցին: Ֆրանսիայի հայությունը իր հայրենակիցներին օգնելու համար հանդիպում կազմակերպեց, որը տեղի ունեցավ Իսի Լե Մուլինոյում», գրում է «Էկիպ մագազինը» իր սեպտեմբերի 17-ի համարում: «Ճիշտ է, որ Հայաստանի ամենալավ բարեկամը սփյուռքահայությունն է, որը օր օրի ավելի է հետաքրքրվում Հայաստանի ֆուտբոլի հաջողությունն ապահովելու համար, եւ պատրաստ է օգնելու բեկված հայրենիքի մարզիկներին, մինչեւ որ հայրենիքը իր «ոտքերով» կարողանա քայլել», ավելացնում է շաբաթաթերթը:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հրավիրում ենք Շուշիի «Արամ Մանուկեան» վարժարանի «Վարանդա» երգչախմբի համերգին, որը կկայանա կիրակի, սեպտեմբերի 25-ին, ժամը 14:00-ին, Երեւանի Կոմիտասի անվան կամերային երաժշտության տանը:
Երգչախմբի ղեկավար՝ Ջաւար Քեշիշյան:
Ծրագրում՝ հայրենի կոմպոզիտորների նորագույն երգերի պրեմիերա:
Համերգի հովանավորն է «ՖՐԱՆՍ-ՂԱՐԱԲԱՂ» կազմակերպությունը:

ԼԵՎՈՆ
ЛЕВОН
LEVON

«Լեւոն» ֆիրման հրավիրում է
ուղիղ չարտերային չվերթների
Երեւան-Պրահա-Երեւան
երթուղով:
Կազմակերպվում է նաեւ 4-օրյա հանգիստ Պրահայի լավագույն հյուրանոցներում:
Ձեռներեց մարդկանց համար կընձեռվեն լայն հնարավորություններ Չեխիայի հեղինակավոր ֆիրմաների հետ փոխշահավետ պայմանագրեր կնքելու համար:
Մանրամասն տեղեկությունների համար դիմել. հասցեն՝ Կիեւյան փ. Ն. 1 (կամրջի սկզբում):
Հեռ.՝ 27-27-85, 27-15-80

ՍԵՐ

Անդրե Աղասիի եւ Բրուկ Շիլդսի հաղթանակը ԱՄՆ բաց առաջնությունում

Ծունկի իջած, ձեռքերը վեր պարզած, Անդրե Աղասին, հայացքը դեպի Նյու Յորքի երկնակամարը, գոռում էր. «Չեմ հավատում, որ հաղթեցի ԱՄՆ-ի բաց

առաջնությունում»: Նրան մոտենալով, գերմանացի հանրահայտ թենիսիստ Միխայիլ Շտիխը, որը մինչ այդ լարված պայքարում՝ եզրափակիչում 1-6, 6-5, 5-[illegible] հաշվիվներով զիջել էր Աղասիին, պատասխանեց «Ես հավատում եմ, որ հաղթեցիր ինձ»: Աշխարհի ուժեղագույն թենիսիստներից մեկը՝ Միխայիլ Շտիխը, այնուհետեւ իրեն հատուկ ջենտլմենությամբ հայտարարեց. «Աղասին իր երազը իրականացրեց: Ես շատ ուրախ եմ նրա համար»:

Աղասին իր փայլուն հաղթանակով մոռացության տվեց 1990 թվականին ԱՄՆ բաց առաջնության եզրափակիչում Սամպրասից կրած դառը պարտությունը: Այս անգամ մարզադաշտում հավաքված 23 հազար հանդիսականներ վանկարկում էին՝ Աղասի, Աղասի: Հայ աշխարհահռչակ թենիսիստը, որը 2 անգամ դառը պարտություն է կրել նաեւ Ֆրանսիայի բաց առաջնության՝ «Ռոլան Գարոսի» եզրափակիչում, ձեռքի լուրջ վնասվածքի պատճառով երկար ժամանակ սպասում էր: Փորձառու մարզիչ Նիկ Բոլիտերիից Աղասիի հրաժարվելը կրակի վրա յուղ էր լցրել, եւ աղմուկ, զարմանք ու կասկածանք էր առաջացրել նույնիսկ նրա մոլեռանդ երկրպագուների ու սիրահարների մեջ: Վերջերս Աղասին խանգարում էր ձեռքի լուրջ վնասվածքը, բայց նրա հանդիպումը նոր մարզիչ Բրադ Գիլբերտի եւ սերը հանրահայտ դերասանուհի Բրուկ Շիլդսի հետ նոր կյանք ու նաեւ նոր ուժ ու եռանդ են տվել Աղասիին: Նյու Յորքի թենիսի մարզադաշտում գեղանազ Բրուկ Շիլդսը նստել էր ամենալավ տեղում, եւ ամեն անգամ երբ Աղասին որեւէ շարժում էր անում, նկարահանող հեռուստախցիկների դեմ անընդհատ փակում էր դեմքը: Անչափ դժվար էր որոշել, թե ով է ավելի վառ «աստղ», եւ ով է ավելի լավ խաղում. Անդրեն՝ թենիսը, թե Բրուկ Շիլդսը՝ կինոդերը: «Ես այն տպավորությունն

ունեի, որ այսօր ամեն ինչ պետք է հաջողվեր ինձ», խաղից հետո հայտարարեց Անդրե Աղասին, խաղ, որը տեւեց 1 ժամ 56 րոպե: Սիրո մեջ հաջողակ Անդրե Աղասին, որին Բրուկ Շիլդսը մեծ ծափեր նվիրում է, ձգտում է գալիք հունվարին հաղթել նաեւ Ավստրալիայի բաց առաջնությունում: Ինչո՞ւ չէ:

Գ. Ս.

digitised by A.R.A.R.@

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ Մամուլի տարածման գործակալությունը հայտնում է, որ շարունակվում է 1995 թ. առաջին կիսամյակի թերթերի եւ ամսագրերի բաժանորդագրությունը:

Բաժանորդագրությունը կարելի է ձեւակերպել.

1. Անհատ բաժանորդների համար, Երեւան քաղաքի փոստային բաժանմունքներում
2. Հիմնարկ-ձեռնարկությունների համար (փոխանցումով կամ կանխիկ), 10-րդ փոստային բաժանմունքում (Երեւանի Հանրապետության հրապարակ)
3. Հանրապետության այլ շրջաններում, (միջշրջանային գործակալություններում եւ փոստային բաժանմունքներում)
4. Այն հիմնարկ-ձեռնարկությունները եւ քաղաքացիները, որոնք կցանկանան իրենց բաժանորդագրական թերթերը ստանալ փաթեթավորված, ձեռնարկության մոտ գտնվող թերթերի եւ ամսագրերի կրպակից, բաժանորդագրությունը ձեւակերպելիս անդորրագրում պետք է նշել կրպակի համարը:
5. Ռուսաստանի Դաշնության թերթերի եւ ամսագրերի բաժանորդագրության վերջին ժամկետը ս. թ. նոյեմբերի 10-ն է, իսկ Հ. Հանրապետության թերթերինն ու ամսագրերինը՝ դեկտեմբերի 15-ին:

Մամուլի տարածման գործակալություն

«ԿՈԲՐԱ»

ընկերությունը առաջարկում է փոխանցումային վճարմամբ

- մսի պահածո (խոզի)՝ էտսոնական, մեծ քանակությամբ
- ալյումինի ծածկաթիթեղ՝ 1000 հատ
- լուծիչ «M-646»՝ 1 տոննա
- վառելանյութ՝ բենզին եւ սոլյարայուղ ցանկացած քանակությամբ
- շինանյութ՝ մինչեւ 40 անուն

առաջարկում է արտահանել՝ 350000 մ քանակությամբ տեղական արտադրության պաստառներ.

«ԿՈԲՐԱՆ»

ունի — գործարար կապեր ԱՊՀ եւ արտասահմանյան մի շարք երկրներում,
կօգնի — վաճառել Ձեր ապրանքները,
վճարում է — ցանկացած եղանակով:

«Կոբրան» Ձեր լավագույն գործընկերն է

Հասցեն՝ Բաղրամյան 30, հեռ.՝ 22.81.86, ֆաքս 22.32.79

«ԵՎԱ»

ուսումնական կենտրոնը հրավիրում է Ձեզ

Սովորելու 1-3-ամսյա դասընթացներում հետեւյալ մասնագիտությունների գծով.

- օպերատորական գործ, ծրագրային փաթեթների եւ ծրագրավորման լեզուների ուսուցում IBM PC համակարգիչների վրա
- անգլերեն լեզու սկսնակների համար Communicative course in English, Learning American English, The Cambridge English course (2 գիրքով), ամերիկյան ուսումնական հաստատություններ ընդունվողների համար TOEFL
- բանկային գործ
- հաշվապահություն եւ համակարգիչների կիրառումը հաշվապահության մեջ
- կոսմետիկա եւ էպիլյացիա
- մերսում (մասաժ)

Դասընթացներն ավարտողներին տրվում են վկայականներ (սերտիֆիկատ) հայերեն, ռուսերեն, անգլերեն լեզուներով: Մենք երաշխավորում ենք ոչ միայն ուսուցման բարձր մակարդակ, այլեւ հարմարավետ դասասենյակներ քաղաքի կենտրոնում: Ընդունում ենք ամեն օր, բացի շաբաթ եւ կիրակի օրերից, ժամը 11-ից 16-ը:

Հասցեն՝ Սարյան 4 (Սարյանի տուն-թանգարանի դիմաց): Հեռախոս 58-21-22

«ԱՐԱՐԱՏ» ԱՎԻԱԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

եզակի է հանրապետությունում իր ծառայությունների բնույթով

Կանոնավոր թռիչքներ.

- ԵՐԵՎԱՆ-ՎԼԱԴԻԿԱՎԿԱԶ-ԵՐԵՎԱՆ
- ԵՐԵՎԱՆ-ՍՏԱՎՐՈՊՈԼ-ԵՐԵՎԱՆ
- ԵՐԵՎԱՆ-ՎՈԼԳՈԳՐԱԴ-ԵՐԵՎԱՆ
- ԵՐԵՎԱՆ-ՄԻՆ_ՎՈԴԻ-ԵՐԵՎԱՆ
- ԵՐԵՎԱՆ-ԱՍՏՐԱԽԱՆ-ԵՐԵՎԱՆ
- ԵՐԵՎԱՆ-ԹԲԻԼԻՍԻ-ԵՐԵՎԱՆ
- ԵՐԵՎԱՆ-ՄԵՂՐԻ-ԵՐԵՎԱՆ

Թռիչքները՝ «Էրեբունի» օդանավակայանից

* Մինչև 10 տ ուղեբեռի անվճար փոխադրում ԱՊՀ ցանկացած քաղաք:

ԱՎԻԱԸՆԿԵՐՈՒԹՅԱՆ **ՄԻ-8 ՈՒՂՂԱԹԻՌԸ**
մերձակա տարածաշրջանի ցանկացած կետ կհասցնի.

- ուղևորների,
- բեռներ, ինչպես նաև ոչ ստանդարտ ուղեբեռներ (ուղղաթիռից կախված վիճակում):

Կարող ենք տրամադրել Ձեզ ուղղաթիռ իր անձնակազմով

Փոքր ավիացիայի մեծ վարպետները կօգնեն Ձեզ ելք գտնել ցանկացած ծայրահեղ և վտանգավոր իրավիճակից.

- գազատարի, հաղորդակցման այլ միջոցների վերանորոգման, շինարարական այլ աշխատանքների սպասարկում,
- անտառներում ծագած հրդեհի մարում,
- փրկարար և հատուկ աշխատանքներ ժողովրդական տնտեսության օբյեկտներում,

Գրանցեք մեր տվյալները մինչև անհրաժեշտության ծագելու պահը

Հասցեն՝ Երևան, Արշակունյաց պ. 135 Օդանավակայան «Էրեբունի»
Հեռ. 567108, 486941, 484761
Ֆաքս. 448987

Բժշկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Է. Ե. Դանիելյանը տեղեկացնում է մաշկային հիվանդություններ եւ միզասեռական ուղիների բորբոքումներ ունեցող հիվանդներին, որ նրանց ընդունելությունը այսուհետեւ կկատարվի նոր հասցեով. մետրոյի կանգառ «Բարեկամություն», Գուլակյան 14 ա շենք, բն. 26 (Կուտուզով 19 շենքի հարեւանությամբ): Օրերը՝ երեքշաբթի, հինգշաբթի, շաբաթ՝ ժ. 16-19, կիրակի՝ ժ. 11-14:
Զանգահարել՝ 23-76-67, 25-50-05

ՄԻ՛ ԴԱՐՁՆԵՔ ՌԵԺԻՄԻ ԳԵՐԻՆ, ԿԵՐԱԿՐԵ՛Ք ՀԱՃԱԽ

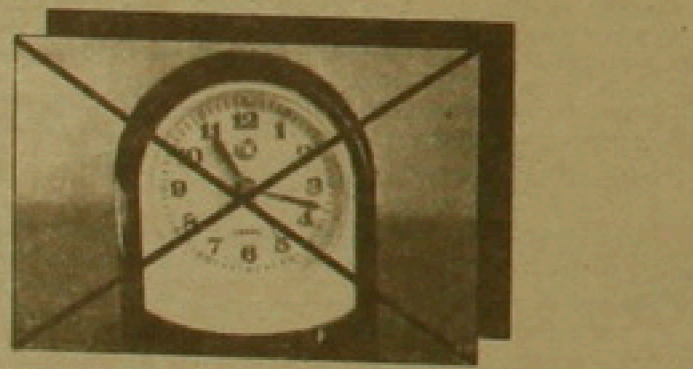

Կրծքով հաջողությամբ կերակրելու համար հետեւեք երեխայի պահանջներին, ո՛չ թե ժամացույցին: Թույլ տվեք փոքրիկին սնվել, երբ նա սոված է, թե՛ օրվա ընթացքում եւ թե՛ գիշերը:

Կերակրե՛ք հաճախ: Հաճախակի կերակրելը կշատացնի կաթի քանակը: Այն կավելանա երեխայի պահանջին համապատասխան:

Հետեւե՛ք ցուցումներին՝ կհասնեք հաջողության

Հիվանդանոցում երեխային միշտ ձեր սենյակում պահեք: Այսպիսով կարող եք հաճախ կերակրել թե՛ ցերեկը եւ թե՛ գիշերը:

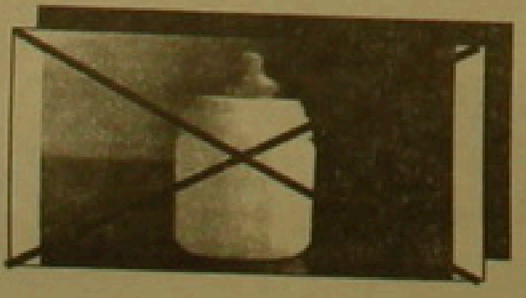

Ոչ կաթ, ո՛չ ջուր, ո՛չ թեյ, ո՛չ հյութ: Ոչի՛նչ հարկավոր չէ, բացի մայրական կաթից առաջին 4-ից 6 ամսում:

Կերակրեք միա՛յն ու միայն կրծքով 4-ից 6 ամիս:

Մայրական կաթ: Սա միակ սնունդն է, որն անհրաժեշտ է երեխային կյանքի առաջին 4-ից 6 ամսում: Այն փոքրիկին կպաշտպանի վարակիչներից:

Մի՛ մտահոգվեք կաթի քանակի ու որակի համար:

Մի՛ մտահոգվեք, որ աղքատիկ սնունդը կվնասի ձեր կաթնատվությանը: Նույնիսկ քիչ սնվելով դուք երեխային կապահովեք բավարար սննդարար կաթով:

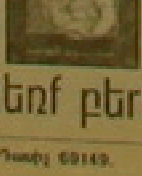

Կրծքով կերակրելու նոր ցուցումների գրքույկը ձեռք բերելու համար դիմեք ձեր շրջանի պոլիկլինիկա

A STYLE 58.16.41

«Պարբերական» հրատարակչության տպարան. Երեւան 23 Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 1851 Տպաքանակը՝ 5000 Ստորագրված է տպագրության՝ 23. 09. 1994 Գինը՝ 10 դրամ

digitised by A.R.A.R.@